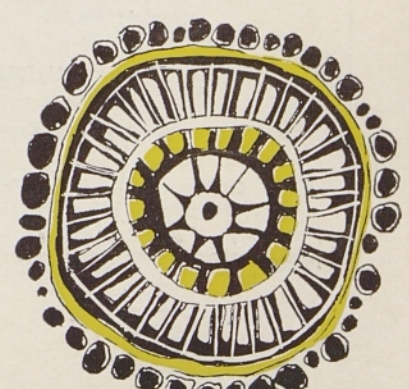
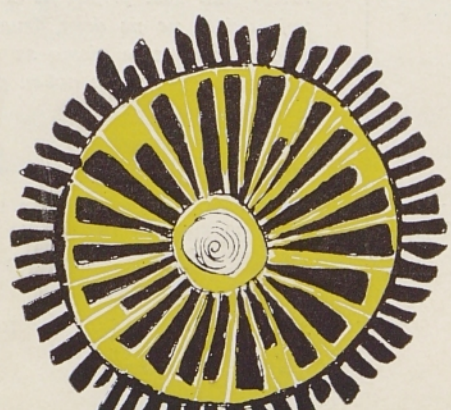
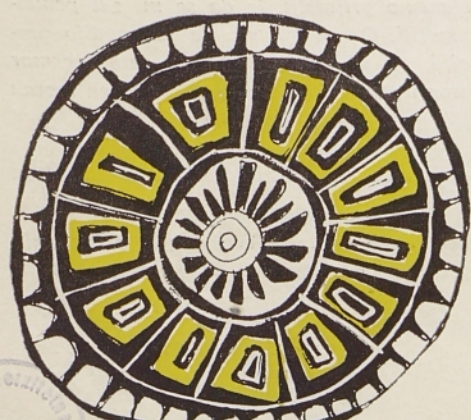
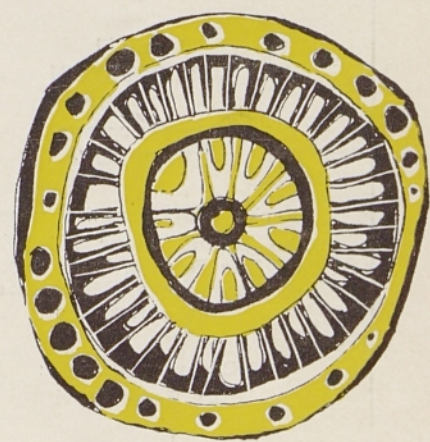
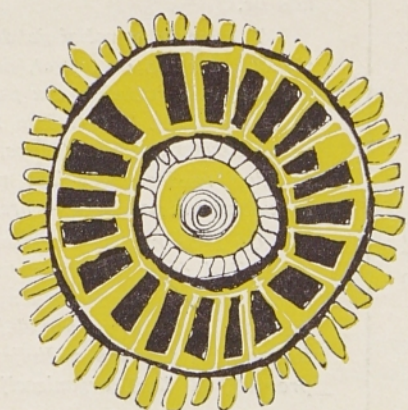
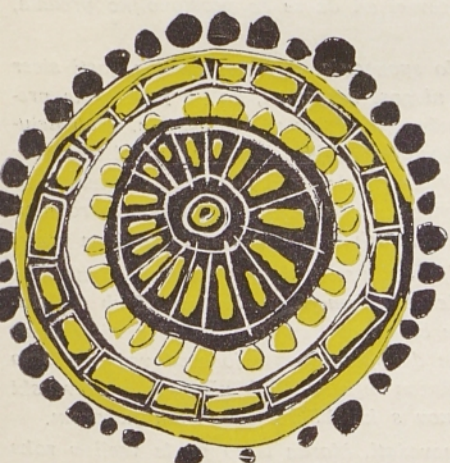
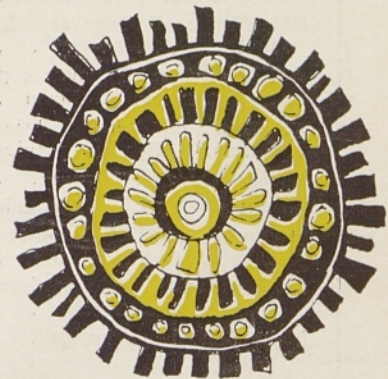
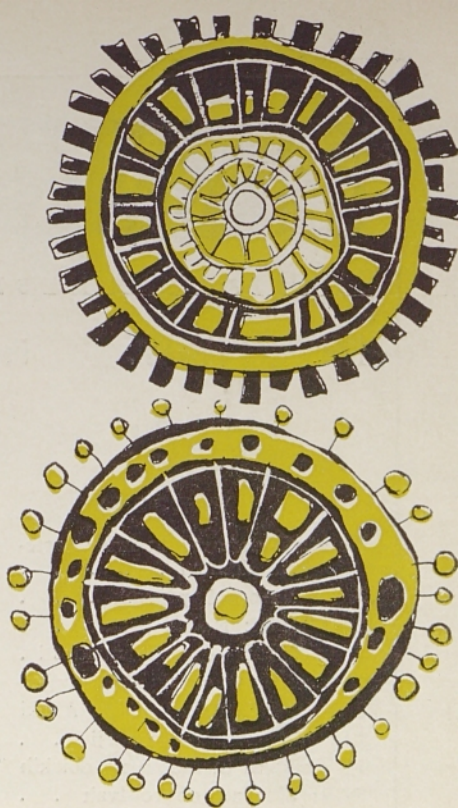

mladika

7

MLADIKA

IZHAJA V SAK MESEC

1964 leto VIII. šte. 7

VSEBINA

Nataša Kalanova: Iz žrtev rastejo naši domovi	101
J. P.: Bazovski praznik	102
Lev Detela: Nočna praksa	103
J. P.: Tabor — pesem mladosti	103
V senci petih olimpijskih krogov	105
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki	106
LL: Slovenski misijonarji	106
Po društvih in klubih na obiskih	107
SKS: Slovenci ob volitvah	108
Zora Saksida: Tujci povsod	109
Kaj pravite vi? Odgovarja Lojze Škerl	110
Saša Martelanc: Pogovor s pisateljem Zorkom Simčičem	112
Milena Merlak Detela: Požar v podzemlju, Ognjena vrtnica	114
Radio	115
Lev Detela: Proces v komunizmu	116
Marko Ivančič: Osemdeset let arhitekta Ivana Vurnika	117
Stanko Zorko: Delo za izvedbo liturgične konstitucije	118
Maks Sah: Nove knjige	120

Uredil
JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema
Klavdij Palčič

Revijo izdaja uredniški odbor:
Stanko Janežič, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Sah, Lojze Škerl, Drago Stoka, Češcut Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun: 11/7019

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Tel. 29-477

PISMO PO POČITNICAH

Nekoliko dolge so bile počitnice, a smo se vendar vrnili. Oktober je čas dela v šolah, v prosvetnih domovih, povsod . . . Prihaja tudi revija. Želeli bi, da bi bila vedno točna, vendar je to odvisno tudi od Vas. Razširite jo in jo pomagajte vzdrževati. Stroški v tiskarni so veliki in grozi spet podražitev. Vzdržimo in ohranimo vsaj eno revijo naši manjšini! MLADIKA

HOTEL BALKAN

Marsikdo med nami je že slišal pikre pripombe na račun ljudi, ki prihajajo iz Jugoslavije in so posebno v poletnih mesecih prenočevali kar v parku pred glavno železniško postajo, ležali so na klopih, obdani z velikimi paketi in kovčki, ja, celo brili so se v parku. Vsakdo je lahko ugotovil, da so bili to samo ljudje iz južnejših krajev sosednje države, preprosti ljudje, ki bi pač želeli s čim manjšimi stroški prebiti tistih nekaj dni v Trstu in si pomagati z nakupi v našem mestu. Človek jim privošči vse to. Obenem pa mu je žal, da si morajo pomagati na tako neroden način. Na vsak način niso tista poležavanja v parku in v čakalnici reklama za nas in za sosednjo državo. Slovencem, ki živimo v Trstu je hudo, ker mnoge opazke lete na naš račun, čeprav nimamo mi nič pri tem in čeprav med temi gosti navadno ni Slovencev. In čeprav ravno ti ljudje prineso marsikateremu Tržičanu svoj trdo prislužen denar, in z njim vzdržujejo malo tržaško trgovino. TRŽASKI SLOVENEK

ORGANIZIRANA IN NEORGANIZIRANA MLADINA

Mladino, ki se zbira v Slovenskem kulturnem klubu, obiskujejo zadnji čas zelo pogosto dijaki, ki niso člani kluba. Nekaj jih pride v začetku, potem se jih nevljudno pripodi več sredi predavanja ali razgovora. Nekaj časa so tiho prišepetavali, zdaj so začeli že bolj naglas govoriti, kako bi radi pomagali temu »ubogemu« kulturnemu klubu, kajti, če mu ne bodo pomagali tudi drugi, se bo zadušil in obnemogel, ker bo preveč sam in vase zaprt. Ta prišepetavanja in ta »skrb« je bila nekaj časa otročja, zdaj pa postaja že smešna, ker je prozorno, da te mladeniče nekdo pošilja. Zadnjo soboto je bil general celo pred vrati na cesti, od koder je dajal navodila. Ali je mislil, da bo trdnjavo zavzel ali da se bo prostovoljno predala, kdo ve.

V meni in v večini je dozorelo spoznanje, da moraš biti z gosti sicer vljuden, a samo do takrat, dokler ni gost nesramen, ko pa postane le preveč vsiljiv in nadležen, mu pač vljudno poveš, da ni več zaželen. Klub deluje že desetletje. V tem času teh »gostov« ni bilo nikjer in jim ni bilo mar ne za slovenske študentske, ne druge naše mladinske zadeve; v tem času je Klub vendarle marsikaj pozitivnega napravil na slovenskem narodnem in kulturnem področju — brez pomoči vseh teh, ki prihajajo zdaj na vrata.

Ce hoče mladinska organizacija kaj ustvariti, mora delati in ne sme zapravljati časa z brezkoristnim debatiranjem. Slov. kulturni klub ni družabno zabavno združenje, ampak je bil ustnovljen zato, da se v njem člani kulturno in duhovno poglobljajo in da potem ponesejo med vso manjšino kulturno in narodno poživljenje. Razen tega je Klub včlanjen v Slovenski prosveti, ki družbi organizacije članov s katoliškim svetovnim nazorom.

Zdelo se mi je potrebno to povedati. Morda bodo pa le vzeli v roke revijo tudi naši prijatelji. Saj ostanemo prijatelji, le da se mi zdi pametneje delati, ne pa drug drugega motiti. O nas govore, da nas vodijo profesorji in da zato nismo samostojni, pri njih pa pravijo, da zato nikamor ne gre, ker noče tam noben profesor izgubljati časa, ampak da bi ga moral

Posamezna številka Mladike stane 150 lir, po pošti 170 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 1500 (1700) lir. Naročnina za več letnik v Ameriki stane 4,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 3 funte.

IZ ŽRTEV RASTEJO NAŠI DOMOVI

Po zadnji vojni nismo imeli katoličani na Primorskem enega samega prostora za večje javne prireditve. Zasedbene zavezniške oblasti nam niso omogočile, da bi prišli do preproste društvene sobe za seje, kaj šele do dvorane. Za prvo prireditev leta 1946 smo se morali zateči pod milo nebo na Repentabor.

Toda tam so se začele naše velike prosvetne manifestacije, ki so postale osnova našega nadaljnjega narodno kulturnega delovanja.

Čez nekaj let smo lahko dobili v najem za en večer avditorij, čeprav so imeli drugi prednost pred nami.

Isto kot v mestu je bilo na deželi. Ožje sestanke smo morali imeti v privatnih stanovanjih. Tam so bile celo vaje za igre.

Vse prošnje na javne oblasti so bile zaman.

Vendar zaradi tega nismo obupali. Nismo prenehali s kulturnim in prosvetnim delovanjem. Nismo se zagrenjeni umaknili. Naredili smo realne zaključke: Treba je postaviti lastne mladinske in prosvetne domove. V njih bo mogoče nemoteno razvijati svojo delavnost, možno bo zaživeti polno svobodno kulturno življenje, in se poglobljati v izročila naših dedov: ljubiti materin jezik kot so ga oni, gojiti narodno pesem in jo z vso dušo prepevati, poglobljati in bolj spoznavati svojo narodno kulturo, ki temelji na vernosti našega človeka. Prav v tej vernosti so vso težko zgodovino črpali rodovi moč, da so vzdržali in ohranili podobo svojega doma tako kot so jo prejeli.

Prva je menda postavila svojo prosvetno dvorano Bazovica.

Potem so zgradili dvorano v Dolini in nekaj let za tem mladinski dom.

Iz skromnosti se je izvila dvoranica na Proseku.

Boljunec je dobil leseno stavbo, a čeprav »baraka«, je bilo v njej mnogo prelepih večerov.

V Sv. Križu so podaljšali prostor in nastala je dvoranica.

Na Opčinah je bila zgrajena dvorana poleg Marijanišča.

Pri Sv. Ivanu je postal zasilen prostor premajhen, zato bodo kmalu na kupljenem zemljišču blagoslovili temeljni kamen za novi prosvetni dom.

V Rojanu so zgradili enega najlepših domov.

Boršt ima svojo dvorano.

Ne velik prostor, a vendarle zadovoljiv za začetek, je dvoranica v Ricmanjih.

Na Škednju so prišli do svojega doma.

Na Škorkli stoji dom, kjer imajo središče mladinske organizacije, predvsem skavtske.

V središču mesta samega smo v ulici Donizzeti kupili prostore in jih preuredili, da služijo društvenemu in družabnemu življenju.

V Gorici so postavili moderen, lep Prosvetni dom.

V vseh teh prostorih so se zbirali naši ljudje, vsi ti domovi so bili žarišča prosvetnega in narodnega življenja. S širokih cest so ti domovi vabili našo mladino, da bi ne drvela na vozilih tolikrat v smrt in da bi se ne izgubljala v plodnih vrtincih vabečih mest. V teh domovih je pristno veselje doma, domačnost in narodno prosvetno delo.

S slov. tabora v Bazovici.

Zgoraj: bazovski otroci z gospo Mahnič Sain
Spodaj: Združeni pevski zbori z dr. Harejem
na desni. V ospredju dr. Matej Poštovan govori

BAZOVSKI PRAZNIK

Bazovica se je na otvoritev novega »Slomškovega doma« vneto pripravljala. Kar ponosno so se ozirali vaščani v stavbo, ki je postajala pod okami delavcev vsak dan lepša. In ko so bila gradbena dela gotovi, so prišli fantje in mošje, žene in dekleta in seveda otroci in vsak je prijel prvo stvar, ki jo je bilo treba narediti. In tako je bil Dom v nedeljo zjutraj res ves čist in svetel, ko so prišli prvi gostje — predstavniki oblasti, da si ogledajo novo stavbo.

Stavbenik Marij Lozej, ki je v rekordnem času štirih mesecev zgradil Dom, je izročil ključe g. župniku Živcu, neutrudnemu delavcu, pogumnemu organizatorju; ta je z veseljem sprejel simbolični dar iz rok stavbenika. Uresničil je veliko in drzno zamisel. Bil je vesel in nekoliko ginjen. Ključe, ki jih je blagoslovil generalni vikar, msgr. Fornasaro, je župnik izročil mladini in s tem pokazal, da je dal zgraditi Dom zanj.

Dopoldanske slovesnosti se je udeležil tudi predsednik deželne skupščine, dr. Rinaldini, predsednik pokrajine, dr. Delise, predstavnik občine, ing. Colautti in slovenski izvoljeni predstavniki, deželni poslanec dr. Skrk in občinski svetovavec, dr. Simčič ter občinski svetovavci iz drugih občin. Udeležili so se tudi popoldanske slovesnosti in slovenskega tabora.

Popoldne je Dom blagoslovil namesto odsotnega nadškofa prošt stolnega kapitlja, msgr. Salvadori. Ob tej priliki smo slišali z velikim veseljem, da je poslal sv. oče Pavel VI. poseben blagoslov in pozdrav novemu mladinskemu domu in vsem, ki se bodo zbirali v njem. Nadškof msgr. Santin pa je poslal iz Rima pismo, v katerem vzpodbuja farane, naj se poslužujejo tudi tega sredstva v svojo duhovno korist. Fer nosi Dom ime po prvem mariborskem škofu Slomšku, sta sedanji mariborski škof dr. Držečnik in postulator za proglašenje Slomška med blažene, dr. Segula, poslala čestitke in voščila.

Po blagoslovu Doma se je v prvi farni dvorani, ki je bila zgrajena v Bazovici, pričel slovenski tabor. Množice so hitele tja, da bi dobile prostor. Treba je bilo prireditve dvakrat ponoviti, a je kljub temu moralo oditi okoli 400 ljudi, ker ni bilo za vse prostora v dvorani. Tabor je nad vse lepo uspel.

J. P.

Vsem tem domovom se je pridružil enajstega oktobra nov mladinski »Slomškov dom« v Bazovici.

Veseli smo tega dne. To je bil praznik za nas vse.

Vemo, da moramo po tej poti dalje. Kajti še vedno smo mačehovsko odrinjeni, kjer je to le mogoče.

Ko smo pred kratkim prosili za avditorij, v katerem bi želeli imeti prireditev, so nam odgovorili, da je »zaseden zaradi nepretргanih vaj«. A tisto nedeljo je bil v resnici zaprt in ni bilo nikogar v njem — tako smo ugotovili.

Ko je vlada delila narodne domove kot »odškodnino za zaplenjeno narodno imetje v preteklosti in za požgani Narodni dom«, je začuda pozabila, da živi v Italiji tudi slovenska manjšina, ki ima svoje katoliške organizacije. Pozabila je na to in dala vse domove kar eni sami politični skupini.

Zato nam ne preostane drugega, kot da pogumno gradimo naprej sami. Gradimo nove domove tam, kjer jih še ni. Hodimo pokončno dalje, kajti v deli smo tudi, da tisto, kar ni podarjeno, ampak zgrajeno z žrtvami in trudom, tudi nekaj velja. V tem je več ljubezni in več zvestobe in več toplote in medsebojnega bratstva.

Toda pravica, tista pravica, ki jo mora imeti tudi slovenski katoličan v Italiji, obstaja. Prej ali slej je bomo morali biti tudi mi deležni, tudi mi — italijanski državljani!

NOČNA PRAKSA

K bolniku sem prišel šele pozno ponoči. Grbavka s kozavim obrazom, ki se je motno svetlikal v mesečini, mi je pokazala prostor, v katerem se je nahajal.

Po lesenem stopnišču sem se povzpel do kraja, iz katerega je prihajalo bolnikovo sopenje. Ne vem, ali je bil prostor, v katerega sem vstopil, soba, shramba ali skladišče: zagotovo pa je smrčalo po petroleju in plesnivi moki, pa tudi miši so tu in tam zacvilile izza voglov.

Bolnik je menda ležal na nekakšni vreči; pokrit je mogel biti s starim raztrganim plaščem. Nisem pa videl niti bolnika niti miši, ki so tu in tam zacvilile v ozadju. Sredi sobe je menda sopeł bolnik, na drugi strani, pri vratih, pa se je stegovalo neko drugo bitje; razločno sem slišal piskanje zraka, ki je strujal po neznanih pljučih. Bitje je moralo biti veliko: morda je bil to pes ali orjaški maček — vsekakor še danes ničesar ne vem.

Grbavka se je zopet pokazala pri vratih.

»Torej ste ga našli, gospod!« je rekla s pokvarjenim glasom in imelo me je, da bi jo prav prostaško odpodil.

Postavila se je k vratom, tako u- tudi mesec, ki se je sicer močno skrival za oblake, ni več vrgel ozkega skromnega pramena po dnu prostora.

»Umakni se.« bi ji bil moral reči, toda ničesar takega nisem storil. Pač pa sem stopil k bolniku, ki je neusmiljeno nropel, da bi mu izmeril pulz.

Ugotoviti sem moral diagnozo: človek je mogel tudi umreti. Pravili pa so tudi, da je bolnik priljubljen pri županu, ta pa je bil zopet ljubljeneč vojaške oblasti, ki me je ujela. Zdelo se mi je, da moram ugotoviti kar se da natančno in zanesljivo diagnozo; ob spotikljaju sem mogel zaigrati tudi glavo.

»Me slišite?« sem mu rekel, oni pa mi ni odgovoril.

»Ta je gluha,« je rekla grbavka in se na ves glas zarežala. »Le potresite ga, saj ga ne bo konec!«

»Kaj nimate nobene laščerbe,« sem ji rekel.

»Kje pa,« je odgovorila. »V naši vasi že zelo dolgo ni nobene leščerbe. Zjutraj se sicer ponavadi posveti sonce, ponoči pa seveda ničesar.«

Umiril sem se in skušal prisluhniti bolnikovemu težkemu dihanju. Prijel sem ga za roko in razločno sem začutil, kako mu utripajo žile: od daleč je udarjalo srce tega, neznanega človeka. Zdelo se mi je, da se sicer utrujeno peha naprej, toda da niti samo ne ve, če bo zmoglo naporno popotovanje. Pač pa je do zadnjega ostajalo na svojem zapovedanem mestu, kot kapitan potapljajoče se ladje je stalo visoko gori na poveljniškem mostu in dajalo poslednja povelja, ki bi mogla uničiti vztrajno prodiranje vedno večjih kužnih valov. Z roko sem zdrsel čez bolnikovo čelo: bilo je razbeljeno; nedvomno je v njem prebivala bolezen.

»Skoči po lonec prekuhane vode!« sem rekel grbavemu dekletu, ki je še vedno stalo pred mesecem, tako da sploh ničesar nisem videl.

»Ni mogoče,« se je rzko zadržala, mene pa je pograbila jeza.

»Kako, da ni mogoče?« sem odsekano dejal.

»Nimamo drv. Vojaška oblast jih je zapolnila. Če hočete imeti drva, morate govoriti s polkovnikom. Ta pa spi do sedmih zjutraj in ga je pod smrtno kaznijo prepovedano zbuditi.«

»Dobro,« sem rekel. »Pridite, mi boste pomagali.«

Sklonil sem se proti bolniku. Nisem pa otipal njegove glave, ker sem zadel na nogo, ki je neenakomerno trzala po prostoru. Čeprav me je potreslo, sem se premagal in skušal prodreti do bolnikove glave. Srajco je imel prepoteno, z vso silo sem odrinil nekakšno odejo ali plašč in skušal

TABOR - PESEM MLADOSTI

Slovenska prosveta je letošnji tabor prenesla v Bazovico, da bi dala tako čim večji poudarek novemu domu. Kulturni program je izvedla skoraj v celoti mladina, zato je bila prireditev ena sama pesem mladosti.

Program sta napovedovala in predstavljala nastopajoče mlada bazovška študenta: Karel Mezgec in Meri Berčeto. Njun nastop je bil lep in pogumen.

Najprej je pozdravil goste domačin, g. Aleksander Mužina. To je bil pozdrav Bazovice vsem, ki so prišli od blizu in daleč. In že je bil oder poln pevcev. Prihitei so iz vasi in iz Trsta. Blizu 100 pevcev je sugestivno vodil dr. Zorko Harej, da so zapeli ubrano in dovršeno tri pesmi. Pesmi je dirigent zelo posrečeno izbral. Z zborom je pela tako rekoč vsa Tržaška, saj so se zbrali pevci iz mnogih naših krajev.

Misel letošnjega tabora je poudaril politični tajnik SKZ, dr. Matej Poštovan, ko je opozoril na izročilo škofa Slomška, po katerem ima novi dom svoje ime, Slomšek, veliki rodoljub, naroča tudi današnjim zamejskim Slovencem, naj jim bo vera luč, materin jezik pa ključ do zveličavne narodne omike.

Prvič je na Tržaškem nastopila folklorna skupina Slovenskega kulturnega kluba in zaplesala štiri narodne in narodno stilizirane plesse. Nastop je bil siguren, plesavce je bilo lepo gledati v barvitih narodnih nošah, nasmeh in gibanje je bilo ubrana pesem. Skupino vodi g. Albert Baračič. Dosegel je v kratkem času zelo veliko, tako, da mu je treba čestitati k uspehu. Ne smemo pozabiti njegove gospe Tanje, ki mu pomaga, posebno pri skrbi za nastop in Nadje Kriščak, ki s tankim poslušom igra na harmoniko in tako rekoč daje takt vsakemu plesavcu posebej.

Sveža in topla je bila pesem, ki so jo pri srčno zapeli bazovski otroci pod vodstvom gospe Sonje Mahnič Sain.

Dramska skupina Slov. kulturnega kluba je odigrala Suster-Drabosnjakovo »Igro o izgubljenem sinu«. To pač zato, ker je to delo tako zelo blizu Slomšku. Dom je en sam, dom te sprejme, čeprav si ga zapustil, vračaš se vanj, ko te je vse razočaralo. To je misel igre. Igrali so: Franko Volpi, Stanka Sosič, Učka Strekelj, Danilo Mužina, Marijan Kravos, Boris Fabjan in Pavel Bajc. Vsi so zelo dobro rešili svoje vloge. Igro je pripravil Franko Žerjav, ki je igral tudi naslovno vlogo.

Ves tabor so očarali koroški »Veseli študentje« iz Celovca. To je vesela mlada skupina, nasmejana in razigrana. Zaigrali so in zapeli. Navdušili so gledavce v narodnih nošah in z narodnim značajem svojih melodij, česar skoraj noben podoben tržaški ansambel ne pozna. Občinstvo jim je plaskalo kar sredi pesmi in jih ni hotelo pustiti z odra.

V imenu Goričanov je tabor pozdravil g. Marijan Terpin, v imenu Koroške pa Erik Prunč. Tako so bili ta dan vsi zamejski Slovenci povezani. Na svoje domove smo odhajali srečni, veseli in z novim pogumom.

J. P.

POZDRAV MLADINI V NAŠIH ŠOLAH

Z učenci, dijaki in visokošolci prihaja s počitnic tudi naša revija. Zeleli bi poslati prvi pozdrav vsej mladini, ki se vrača v učilnice in predavalnice, h knjigam in v laboratorije. Izražamo željo vseh Slovencev, do katerih pride revija, da bi ves naš študirajoči rod dosegel v novem delavnem letu čim več uspehov.

S skrbjo bomo spremljali tudi novo šolsko leto. Zelo nam je žal, da so bile namestitve in premestitve na slovenskih ljudskih in srednjih šolah izvedene brez globokega čuta odgovornosti in skrbi za čimboljši uspeh naše šole. O tem je že obširno pisalo ostalo časopisje. Upamo, da bo šolsko skrbništvo, ki vodi in nadzira šolstvo, popravilo napake in poskrbelo za čimboljši uspeh tudi slovenske šole.

Učencem, dijakom in visokošolcem pa bi radi ponovno sporočili, da gledamo na nje vsi z zaupanjem in da od njih pričakujemo vztrajno delo. Študij je njih prva in najvišja naloga. Različni »feštini«, pretirano obiskovanje kina, pretirano športno udejstvovanje, prepogosti izleti in podobno naj se umaknejo resnemu delu. Za vse je treba imeti pravilno mero. Vsekakor mora biti študij na prvem mestu. Čas je predragocen in trud staršev za otroke prevelik, da bi smela naša mladina postopati. Od vsakega posebej pričakuje poleg staršev tudi slovenska skupnost celega človeka.

S temeljitim delom in nasmejanim pogumom v novo študijsko leto!

F. K.

OZIRAMO SE V RIM

Odkar se je pričelo v Vatikanu novo zasedanje koncila, se obračamo katoličani vsega sveta z zaupanjem v večno mesto. Resno in tako temeljito delo koncilskih očetov bo brez dvoma prineslo novo pomlad v življenje cerkve.

Posebej pozdravljamo Slovenci v zamejstvu slovenske škofove na koncilu. Na to zasedanje je prišel prvič kot ljubljanski nadškof dr. Jože Pogačnik in škof dr. Janez Jenko. Njima in mariborskemu škofu dr. Držečniku je zaupano najvišje cerkveno vodstvo večine Slovencev. Želimo jim, da bi ob Petrovem grobu našli dovolj moči za težko in odgovorno božjo službo. Zamejski Slovenci se jih bomo posebej spominjali v molitvah.

A. S.

otipati gumbe. V veliki bližini je zacvilila podgana; začutil sem, kako mi je šinila pod roko in me oplazila z vlažnim smrčkom. Bitje ob vratih je rezko zagrcalo; za trenutek se mi je zazdelo, da so se zalesketale zelene oči, toda ta občutek je takoj zajela tema.

»Stopi no sem,« sem rekel ženski, ta pa se je sedaj zares približala. Skozi vhod je takoj udarila mesečina, vendar je pramen zajel samo ozek pas prostora.

»Poslušajte,« sem ji rekel. »Kakšne bolezenske znake pa ste opazili na bolniku?«

»No,« je rekla, »dopoldne je bil še čisto zdrav, opoldne pa je tožil, da ga ščipa po želodcu. Ni se nam pa to zdelo prav nič posebnega, saj ga je pod večer vedno ščipalo po želodcu. Takrat — namreč preden je legel — smo mu nanosili ricinusa in druge medicine, tudi smo mu pripravili vodo, toaletni papir in seveda glavnik, da si je v bolečinah česal lase. Končno pa se nam je vse to zdelo neumno; mislili smo, da si je pač ustvaril nekakšen obred in si tako preganja enoličnost življenja. Toda — glejte — danes pod večer se je nenadoma prijel za glavo, nato pa ga je neusmiljeno vrglo po tleh. Ko smo pritekli, smo opazili, da so se mu po koži izpustili neprijetni modrikasti mehurčki in vedeli smo, da to ne more pomeniti ničesar dobrega. Takoj smo ga položili sem gori v kamro, poklicali smo pa tudi vas, da razrešite težki položaj.«

»No,« sem rekel, »toda razumite. Prinesite vendar svetilko. Nekje že mora biti svetilka. Morate jo najti. Morate jo celo ukrasti. Bolnika ne smem odnesti na plano, pa tudi pod brljavim mesecem sem brez moči.«

»Ha,« je rekla, »vi ste pa dobri. Nič takega ne bom storila. To je vendar greh.«

»Potem bo pač tako,« sem rekel, »da ne morem ničesar storiti. Po-vejte županu in polkovniku in vsej oblasti da sem njihov vdani suženj. Če hočejo, me lahko celo obesijo, toda gotovo jim bom naslednje dni krvavo potreben.«

»Vi pa potreben!« je zaničljivo zinila grbavka.

»Glejte,« sem rekel in pokazal proti bolniku. »Po tem, kar ste mi sporočili, prebiva tod smrt.«

»Uh,« je zavreščala in šinila iz prostora. »Mate, naš Mate, Mati, slišite. Poslušajte, kaj je rekel.«

Nisem poslušal, kaj govori. Tudi bitje v kotu se je zlovešče dvignilo, zelene oči so se prodorno zaiskrile. Gmota se je nejasno premaknila proti vratom in izginila v temni pokrajini, jaz pa sem vedel, da je sedaj odšel poslednji predsmrtni stražar in da bo smrt zato osebno v kratkem spregovorila.

Spodaj na dvorišču se je oglasilo topotanje čevljev. Po lesenem stopnišču je zaropotalo krdelo nog, oglašali so se kriki in pretresljivo ihtenje.

»Mate, oh Mate,« je klicala neka starka in dvigala pesti.

Prišli so do vrat, mesec se je skrnil v krdelu ljudi kot v zloveščem oblaku, starka pa je pristopila in zinila: »Rešite ga, doktor. Dober človek je bil.«

Stopil sem po kovček z inštrumenti, ki sem ga bil pustil ob vhodu, toda tam ga več ni bilo.

»Mojega kovčka ni več tukaj,« sem rekel.

»Lažete,« je zinil močan možak in me neprijazno pogledal.

»Poglejte prosim,« sem rekel in pokazal na mesto, kamor sem ga bil postavil.

»Jezus,« je kriknila grbavka, ki jo je spet od nekod prineslo. S prstom je pokazala v temo.

»Bog pomagaj,« je divje zakričala starka. »Kovček so odnesli.«

»Morda ga še dobimo,« je menil neki možki.

»Kje pa,« je rekla starka. »Sedaj je prepozno.«

»No, tak zdravnik,« je rekel glas iz množice.

»Saj sem vedela,« je rekel drugi glas. »Sovražniki so samo za sabotažo. Tega je potreba celo ustreliti. Bomo svetovali polkovniku.«

Brez moči sem se zgrudil k bolniku, glasovi pa so se zopet oddaljevali. Spodaj na dvorišču se je še tu in tam oglasil kak krik, slišal sem besede *obesiti, ta bo še ob glavo, naj ga vrag vzame, ga bomo že naučili*, potem pa je vse zagrnila noč.

Sklonil sem se k bolniku in nenadoma se mi je zazdelo, da šepeta in me gleda.

»Vode,« je zašepetal.
»Slišite,« sem planil k vratom. »Prinesite vode.«
»Oh,« je slabotno spregovoril bolnik. »T' ne bodo nikoli prinesli vode. Tem gre le za to, da pridejo čim srečn-je skozi gozd, ki se mu pravi življenje.«

»Ja,« sem rekel. »Ki se mu pravi življenje.«
»Duhovnika bi rad,« je zašepetal. »Sicer do sedaj sploh nisem vedel, da je to potrebno. Celó nasprotoval sem vsej zadevščini. Danes pa si ga želim. Sicer vem, da je tu samo Bolgar. Toda vsaj tega bi rad.«

»Ja,« sem rekel. »Sam ga bom poklical.«
»Oh,« je rekel. »Ne hodite od tod. Saj bom umrl. Naj ga pokliče grbavka.«

»Dobro,« sem spregovoril. »Samo, če bo hotela.«
»Bodite zvijačni,« je rekel urirajoči in zdelo se mi je celo, da je pomežiknil.

»Prav,« sem rekel. »Bom zvijačen, tudi vodo dobite!«
»Ha,« je zinil nenadoma. »Vedno sem mislil, da bom dobil kroglo za smrt, ilegalno delo je bilo težko. No, pa ne bo tako, vodo bom dobil. Kakšna usoda. Z vsemi temj sem sodeloval. Polkovnik pa spi, ko umiram.«

»Mirujte,« sem rekel.
»Ne,« je rekel. »Ne govorite!«
»Ja,« sem osramočeno zašepetal.
»Kaj pa vi,« je zinil. »Sem slišal, da ste ujetnik. Niste bili na naši strani.«

»Ja,« sem rekel. »Jaz sem ujetnik.«
»No,« je vzkliknil. »Najbolje bo, da me pustite pri miru. Fobegnite raje. Prosim vas, vsaj to.«

»Neumnost,« sem rekel. »Kam naj tudi pobegnem. Sicer razpolagajo z mojim življenjem, toda moj duh vendarle ni njihov.«

»Pobegnite vendar,« je ponovil. »Saj niste bili na naši strani.«
»Ne,« sem dejal. »Saj tako nisem na nobeni strani. Sem samo zdravnik ljudi. Sedaj mi pa tudi tega ne puste.«

»Ja,« je rekel bolnik. »Saj je tako. Vse se je porušilo. Ničesar več ne puste... Povejte, doktor! Bom umrl?«
»Ne bojte se,« sem vzkliknil.

»Grozno se bojim smrti,« je rekel. »Ali boli?«
»Nič ne boli,« sem mu odvrnil. Vedel sem, da sem lagal.
»Kaj pa mi je,« je nenadoma zinil in njegova razbeljena roka me je krčevito zagrabila. »Povejte, kaj mi je vendar!«

»Vročica,« sem rekel. »Nič drugega.«
Njegova hudobna usta pa so zopet spregovorila.
»Ne verjamem,« je rekel. Sedaj sem molčal.

»Pokličite grbavko,« je rekel. »Veste, to je moja nezakonska hčerka. Njena mati je bila dekla na našem posestvu; no, umrla je že pred začetkom vojne. Dekletce živi sedaj z mano in mojo sestro, a me sovraži.«

»Ja, ja,« sem rekel presenečeno.
»Joj,« je nenadoma kriknil. »V prsih me trga...«
»Pomirite se,« sem rekel. »Vse bo dobro.«
Stekel sem proti izhodu in se zazrl v temo.
»Grbavka,« sem zakričal s silnim glasom. »Pohiti. Rabim te.«

Spodaj so zacvilila težka vežna vrata, dekle se je pokazalo pod pramenom mesečine. Njene hudobne oči so me srepo zadele. Pomaknila se je k stopnicam in proti meni.

»Kaj bi spet radi,« je sovražno zagrcala.
»Poslušaj,« sem rekel. »Pomagati je treba. Bolnik želi vode, pa tudi duhovnika bi rad.«

»Ne,« je rekla. »Tega pa že ne. Duhovnika pa ne bom poklicala.«
»Prosim te,« sem jo rotil. »Bolniku je zelo slabo. Izpolni njegovo voljo.«
»Vodo že,« je zinila. »Duhovnika pa ne. Pa kaj bo tudi z njim, to je pop, naš pa se še ni vrnil.«
»Stori!« sem rekel.

Njena zveržena postava, podobna črni senci, je šinila v hišo. Nekje v daljavi je zapela steklenka; že se je vračala z lončkom vode. Njene noge so zatopotale po lesenih stopnicah, tu in tam je zaškrtralo v lesu, na strehi je sovražno zaskovikala sova.

(Dalje prihodnjič)

V SENCI PETIH OLIMPIJSKIH KROGOV

V soboto, 10. oktobra, so v nabitó polnem olimpijskem stadionu v Tokiu odprli na slovesen način XVIII. sodobne olimpijske igre, na katerih se je začelo boriti za medalje nad 8000 športnikov iz 94 držav. *Višek je dosegla otvoritev, ko je japonski cesar Hirohito sredi tišine spregovoril besede: »Pozdravljam XVIII. moderno olimpiado in s tem otvarjam tokijske olimpijske igre.«* Medtem ko so dvigali olimpijsko zastavo na najvišji drog, se je iz tisočev grl razlegala olimpijska himna, na elektronskem semaforju pa so se pojavile besede: *»Fast, high, string, kar je angleški prevod olimpijskega latinskega gesla »Citius, altius, fortius« — hitreje, više, pogumneje.*

Ko je rimski župan predal olimpijsko zastavo, ki je bila od prejšnje olimpiade v Rimu, tokijskemu županu, so se izza stadiona oglasili topovi in deset tisoč raznobarnih balončkov se je dvignilo proti nebu. *Potem je 19-letni mladenič iz Hirošime prinesel olimpijski ogenj, ki je bil prižgan na Olimpu v Grčiji, na stadion in je nato prižgal ogenj, ki bo gorel vse do zaključka olimpijskih iger, do sobote, 24. oktobra.*

Na stadionu je zadonela nova olimpijska himna. Medtem so se zastavonoše 94 držav približali odlikovancu z zlato kolajno v telovadbi na rimski olimpiadi Japoncu Takashiju Onu, ki je bil določen za olimpijsko prisego: *»V imenu vseh tekmovalcev prisegam, da se bomo kot lojalni tekmeči udeležili olimpijskih iger, da bomo spoštovali pravila z željo nastopa v viteškem duhu za slavo športa in čast naših moštev!«*

Osem tisoč golobov je v krogu letelo nad stadionom in se oddaljilo. Vojaška godba je igrala japonsko himno. Na nebu pa so reaktivna letala narisala 5 olimpijskih krogov.

Papež Pavel VI. je v poslanici, ki jo je naslovil tokijskemu nadškofu kartinalu Doiu zaželel olimpijskim igram popolen uspeh v upanju, da bi te igre doprinesle v mirnem tekmovalstvu k utrjevanju prijateljstva med narodi in ljudstvi. *Olimpijski ogenj naj bi bil svetel primer za to, da morejo tudi športniki vseh ras ne glede na barvo kože storiti mnogo za medsebojno sporazumevanje, socialni napredek in za svetovni mir.*

Tudi več slovenskih športnikov tekmuje na olimpiadi, pod različnimi državnimi zastavami.

NEKAJ DNI PO AFRIKI

4. NADALJEVANJE

V zgodnjih popoldanskih urah, ko je sonce kar dobro gredo, so pastirčki mirno ležali na odejah, pokriti samo s toplimi sončnimi žarki.

V razredu so mi večkrat otroci v domačem jeziku prav lepo zapeli, ko sta me učitelj ali sestra predstavila. Večkrat so otroci priredili celo domače plese, ki so za nas Evropejce še posebno zanimivi. No, ko sem potem razred ali misijonsko postajo zapustil, so mi večkrat povedali, da velika večina otrok pride teščaj v šolo; včasih hodijo več kot deset kilometrov in šele ko se popoldne vrnejo domov, jih čaka v loncu polenta. Sicer moram pripomniti v čast katoliških misijonarjev in v hvaležnost vsem, ki pomagajo misijonom tudi z revnimi prispevki, da skoraj v vsaki katoliški šoli, če jim je le mogoče, dajo mladeži opoldne nekaj toplega.

Vendar so afriški otroci vedno veseli in zadovoljni, nikoli se ne pritožujejo nad pomanjkanjem in lakoto. Plesali so in peli, se prijetno smejali in ploskali, kot bi imeli železodolke polne vseh najboljših jedi, čeprav po borni večerji prejšnjega dneva niso še nič užili.

Da bi pa Basutoland postal letoviška deželica, bi bilo treba zasaditi po gorskih planotah in strminah gozdove. Naš bor, kakor tudi smreka, bi prav lepo uspevala v deželi, če bi le domačini pustili drevesa dorasti.

V Basutolandu je pozimi dokaj hladno. V višinah nad 2500 metrov sem našel sneg in led, in slike koč, s snegom pokritimi vrhovi v ozadju, so prav lepe. Ni čudno, da so v deželi popolnoma izsekali gozdove. Pašniki in gozdovi, so skupna last in vsak je pač sekal dokler je stalo kako drevo. Danes v vsej deželi, če izvzamemo misijonske postaje, skoraj ni najti drevesa. Pa tudi misijonarji morajo prav skrbno čuvati drevesne nasade, da jih domačini pozimi ne pokrajujejo.

Pomanjkanje gozdov in drevja ima prav neprijetne posledice na gospodarskem področju.

Hudourniki in reke v času poletnih nalivov silno hitro narastejo in ker ni prav nobene ovire, voda odnese s sabo v dolino vso rodovitno zemljo. Tudi v dolinah reke in potoki stalno spreminjajo svoje struge in uničujejo polja. Kdor ni na lastne oči videl, si nikakor ne more predstavljati škode, ki jo povzročijo voda po poljih.

Basutoland nima nobene hidrocentrale in tudi premog za ogrevanje stanovanj, kolikor jih pač ogrevajo, morajo kupiti v republiki Južne Afrike.

Na deželi, pa tudi na nekaterih misijonskih postajah uporabljajo za kurjavo samo kravje odpadke. Sveže kravjeke skrbno zbirajo otroci na paši in odrasli doma, jim dajo v posebnih modelih opeki podobno obliko, potem pa jih dobro posuše na soncu. Tako pripravljeno gorivo lepo zložijo v skladavnice, kakor v naših krajih drva, in z njimi

SLOVENSKI MISIJONARJI

Iz različnih razlogov so se izseljevali in se še izseljujejo naši ljudje iz domovine. Misijonarji so odšli v posebnem poslanstvu: Kot zastopniki našega naroda gredo vero, ki smo jo mi že pred več tisoč leti prejeli, oznanjati tistim, ki je še nimajo.

Slovenski misijonarji in misijonarki!

KOLIKO JIH JE IN KJE DELUJEJO

Stiriinpetdeset jih štejemo danes v svetu. Od tega jih je večina, se pravi 37, v misijonih že iz časa pred drugo svetovno vojno, ostalih 27 pa je odšlo v misijone iz zamejstva, dočim je iz domovine v vseh teh povojnih letih mogla priti samo ena misijonska moč.

Ta mala četa slovenskih misijonarjev in misijonark je takole razkropljena po svetu:

Na Japonskem jih je 6: 1 misijonar in 5 misijonark. Na otoku Formozi so 4: 1 duhovnik in dve misijonarki, pa en laični misijonar. V Hong Kongu in Makau so 3: dva misijonarja in ena misijonarka. V Vietnamu je en naš misijonar, v Burmi en misijonski brat, v Siamu dve misijonarki, na Javi ena misijonarka. V Indiji in Pakistanu jih je vsega skupaj 17: 6 duhovnikov, 6 misijonskih bratov in 5 misijonark. V Afriki jih ni dosti manj: 15, in sicer 4 duhovniki, 4 misijonski bratje in 7 misijonark. Potem imamo na Madagaskarju enega duhovnika in eno misijonarko in med Indijanci Južne Amerike dve misijonarki.

Po pripadnosti družbam je 11 jezuitov, 8 salezijancev, trije misijonarji presv. Srca, 3 lazaristi, 2 iz drugih družb, en laik — vsega skupaj 28 moških delavcev v Gospodovem vinogradu. Med redovnicami je 5 uršulink, 4 usmiljenke, 4 oblatinje, 3 pomočnice vernih duš, 2 frančiškanski Marijini misijonarki, 2 mariborski šolski sestri in šest iz drugih redovnih družb, vsega skupaj 26 misijonark.

PESTRO IN BOGATO DELOVANJE

Delokrogi naših misijonarjev in misijonark so kaj različni:

Od duhovnikov eni vodijo obširne misijonske župnije, drugi poučujejo na važnih kolegijih in obrtnih šolah, tretji so vzgojitelji domačega duhovniškega naraščaja, četrti so na pionirskih postojankah, kjer začenjajo takorekoč vse iz nič, in spet drugi iščejo duš med najbolj revnimi cunjarji predmestij poganskih velemest.

Misijonski bratje poučujejo po šolah, spreminjajo ledino v rodno zemljo, vodijo gospodarstvo, zidajo cerkve in ostala misijonska poslopja, popravljajo stroje, vodijo strokovne šole...

In misijonarki? Ljubezen Kristusova jih priganja: Največ jih je zaposlenih po misijonskih šolah in pa po bolnicah ter dispanzerjih. Spet druge obiskujejo bolnike po domovih in revežih po vaseh. Nekateri skrbijo za cerkveno perilo, druge gospodinji... Med njimi jih je več, ki imajo kot ravnateljice na skrbi tudi do 2.000 mladih, ali ki oskrbujejo na kaki postaji s hrano in obleko več sto poganskih in krščanskih otrok.

OLAJSAVE IN TEŽAVE...

Slovenski misijonarji imajo marsikako prednost: Ker so pripadniki malega naroda, jim nihče ne more očitati, da so v službi te ali one kolonialne velesile; silno lahko se tudi prilagodijo tako sodelavcem različnih narodnosti kot domačinom; domačinski jezik jim dela manj težav kot mnogim drugim...

L. L. C. M.

POSVET MLADINE NA TRŽAŠKEM

Preden bodo naša prosvetna društva razvila v letošnji sezoni svojo delavnost, smo čutili potrebo, da se prosvetni delavci snidemo. Naš prvi posvet je bil 4. oktobra. Povabili so nas fantje iz Doline. Pregledali smo svoje načrte v posameznih krajih, razmislili, kaj zmoremo in česa ne moremo, govorili smo o igrah, slovenskih večerih in drugih prireditvah, ki jih imamo v načrtu. Sklenili smo, da se bomo videli na taboru Slovenske prosvete v Bazovici ob otvoritvi »Slomškovega doma«. Res smo držali besedo. Bili smo skoro vsi v Bazovici.

V nedeljo, 18. oktobra pa je bil naš drugi posvet, tokrat v Borštu. Če je bilo naše prvo srečanje bolj temu namenjeno, da sploh vidimo, kaj želimo v naprej, je bilo v Borštu že bolj konkretno. Videli smo, za katere igre so se v posameznih krajih odločili, dobili smo gradivo za »slovenske večere« in smo trdno sklenili, da bomo v naprej zelo sodelovali. Če bo vsaka skupina izvedla svoj načrt, ne bo treba, da bi bile kdaj naše prosvetne dvorane brez programa. Najprej bomo nastopili doma, nato pa bomo gostovali.

Posveta so se udeležili zastopniki iz Rojana, Barkovelj, z Opčin, iz Bazovice, Boljunca in Doline.

Poleg razgovora o prosvetnem delu, so podali predstavniki Slovenske prosvete poročilo, kako je z osrednjim slovenskim kulturnim domom. Navzoči so enodušno odobrili stališče, da so narodni domovi last *vse manjšine* in ne samo ene stranke in da tega dejstva ni mogoče zamenjavati samo s frazo, da se teh dvoran lahko vsi *poslužujejo*.

Nadaljni posveti so v načrtu za ostale slovenske prosvetne skupine, ki niso bile zastopane v Dolini in Borštu. Za 29. november pa smo določili skupni izlet mladine vseh naših prosvetnih organizacij v okviru Slovenske prosvete. Odpeljali se bomo v Vittorio Veneto. Na to opozarjamo že zdaj našo mladino.

Oba posveta sta bila zelo pristrčna in smo odhajali domov vsi zadovoljni in dobre volje.

ŠTUDIJSKI DAN V GORICI

Na povabilo Zveze Slov. Kat. Prosvete je bil dne 10. 9. 1964 v Gorici 1. študijski dan. Ob 9. uri zjutraj se je zbralo v prostorih Alojzijevišča približno 40 ljudi, največ študentov, pa tudi nekaj članov naših prosvetnih organizacij. Namen študijskega dne je bil ta, da bi mladina spoznala probleme sodobnega življenja v luči krščanskih izročil. V ta namen je bilo kot prvo na sporedu predavanje g. Oskarja Simčiča o temi »Naravni moralni zakon«. Predavanje, ki je bilo zelo globoko in temeljito, je seznanilo udeležence z življenjsko-filozofskimi vprašanji. Drugi del študijskega dne pa je bil posvečen problemu organizacije. Najprej je dr. Anton Kacin podal kratko zgodovino slovenskih organizacij od dobe čitalnic do današnjih dni. Nato nas je prof. Martin Kranner seznanil s teorijo organizacije. Vsa ta vprašanja so zelo obširna, zato smo bili vsi mnenja, da bo treba o tem še razpravljati na prihodnjem študijskem dnevu. Prvi je vsekakor lepo uspel in bo morda temeljni kamen naslednjim.

Marija Češčet

kurijo. Na misijonski postaji sem videl kmeta, ki je z vozom pripeljal »drva«, seveda za plačilo, in skrbno zložil kurivo v drvarnico. Rekli so mi, da govno ne greje nič manj kot slab les.

Ima pa ta navada tudi svojo slabo stran. Basutske njive, plitko orane in dokaj slabo obdelne, skoraj ne vidijo gnojja; saj hlevskega ni, za umetna gnojila pa ni denarja. Zato so poljski pridelki, v glavnem koruza, grah in fižol, zelo revni in nezadostni. Basutci vse prevečkrat stiskajo pasove in moški morajo za delom v tujino, predvsem v rudnike Južnoafriške republike.

Na misijonski postaji Roma v šolah veliko predavajo o umnem kmetovanju. Univerza, ki so jo do letos vodili očetje oblati, ima poleg jezikoslovja in sociologije tudi poljedelsko fakulteto.

Vendar šole same ne bodo dosti pripomogle h gospodarskemu podvigu dežele, čeprav zelo lepo delujejo in so res lahko Basutci ponosni nanje.

Angleške oblasti, ki že nad sto let gospodarijo v deželi, niso skoraj nič storile za gospodarski napredek. Basutci so zvesti podaniki angleške kraljice in skoraj v vsakem razredu katoliških šol visi na steni poleg slike svetega očeta tudi njena podoba.

Nikakor pa nisem dobil vtisa, da bi bili Angleži dobri in širokogrudni gospodarji. V govorih sem to tudi odkrito povedal.

V vsej deželi nisem namreč videl prav nobene tovarne ali kakšnega večjega podjetja, čeprav so prebivci Basutolanda nad 80% pismeni, in bi prav radi delali v tovarnah.

Misijonske šole so prav dobro obiskane; civilne oblasti res plačujejo učitelje v katoliških šolah, vendar morajo šolska poslopja misijonarji sami z lastnimi sredstvi zgraditi.

Po drugi svetovni vojni so cerkvene oblasti odprle novo katoliško univerzo v Romi in škofje so prepustili vodstvo univerze očetom oblatom. Rimska kongregacija za širjenje vere je dala precejšnje vsote za omenjeno univerzo in sami oo. oblati so nabrali velike vsote v Kanadi in Ameriki v ta namen. Zadnja leta so priskočili na pomoč tudi nemški katoličani z precejšnjimi zbirkami. Ne bom navedel vseh ogromnih vsot denarja, katere je Cerkev dala za katoliško univerzo, čeprav bi mi to ne bilo težko, saj jih imam pri roki.

Vendar angleška vlada ni imela nikoli nobenega fonda za omenjeno ustanovo, vse je slonelo le na ramenih cerkvenih oblasti.

Zadnja leta pa so univerzitetni prostori postali vse pretesni. Zgraditi bi bilo treba tudi nove študentovske domove. Biološka, fizikalna in kemična fakulteta niso zadostno opremljene z modernimi aparati. Treba bi bilo nastaviti nove profesorje in jim povišati plače. Denarna sredstva, ki jih je imela na razpolago univerza, nikakor niso več zadoščala, novih virov pa tudi ni bilo mogoče dobiti.

Samo dve možnosti sta bili: zapreti katoliško univerzo ali pa jo izročiti proti malenkostni odškodnini civilnim oblastem.

Kot zrelo jabolko je padla v naročje angleških oblasti lepo začeta univerza, ki bo v bodoče odprta študentom angleških protektoratov Basutolanda, Swazilanda in Bechuanalanda.

Ne morem opisati občutkov, ki so me navdajali, ko sem si v Romi ogledoval univerzitetna poslopja. Vsak kamen, vsaka opeka je dar katoličanov vsega sveta.

Poleg univerzitetnih poslojij so mi razkazali dva velika domova za fante in za dekleta; kuhinja in obednica sta skupni. V kuhinji so nastavljene sestre, domačinke in Ev-

ropejke. Enako je redovnicam poverjena skrb za snago v vseh poslopijih.

Vendar bo še v bodoče dobro poskrbljeno za vzgojo in izobrazbo katoliških akademikov. Cerkvene oblasti so si namreč v neposredni bližini univerze pridržale velik kos zemljišča, kjer bodo zgradile kulturno središče z lepo cerkvico in domove za študente obeh spolov. Tako se bodo na lepi misijonski postaji Roma, zibelki vsega misijonskega delovanja, še naprej oblikovali v katoliškem duhu mladi izobraženci.

Omenil sem že, da v Basutolandu ni nikarih tovarn, čeprav bi to bilo mogoče. Saj se po gorskih planotah pase nad milijon ovac in predelovanje volne bi lahko prineslo domačinom lep zaslužek. Pa vendar do tega ne pride. Skoraj vso volno izvozijo in iz tujine pridejo potem nazaj volnene odeje, ki jih uporabljajo Basutci v zimskem času, kakor tudi druga oblačila in vse morajo domačini prav mastno plačati. Volneni izdelki so predragi za tako revne razmere. Že sam prevoz volne v Anglijo in potem izdelkov nazaj v Basutoland je združen s precejšnjimi stroški, ki pa gredo vsi v korist gospodarja in v škodo domačina. Ni torej prav nič čudnega, da so otroci večkrat brez vsake prave obleke in da se tudi odraslim nič kaj boljše ne godi.

V šoli in v cerkvi so otroci prav čedno, čeprav zelo preprosto oblečeni; vse drugače je pa doma. Naletel sem na pastirje in tudi na pastirice na paši, lepo zavite v tople odeje; ko je pa bilo treba živino vračati, je mladež odvrгла odejo in potem kar v Adamovi obleki urno ugnala živad.

V zgodnjih popoldanskih urah, ko je sonce kar dobro grelo, so pastirčki mirno ležali na odejah, pokriti samo s toplimi sončnimi žarki.

Povprečni Evropejec, ki ne pozna razmer in ne zna misliti, bi kaj lahko govoril o nekulturnih in napol nagih domačinih. V resnici so pa vse graje vredni le tisti, ki tem ljudem ne priskočijo na pomoč, čeprav bi to prav lahko storili. Pač ne privoščijo revežem niti drobtinice, ki padajo z njih bogato obloženih miz.

Pred leti je misijonar, kateremu je bil posebno pri srcu socialni dvig domačinov, nakupil v Evropi lepo število kolovratov z namenom, da bi se basutske žene in dekleta navadile najprej preje in potem še tkanja. Vendar kolovrati niso nikoli prekoračili meje Basutolanda. Misijonarja so po nekaj mesecih obvestili, da se je pošiljka izgubila; seveda tega nihče ni verjel, najmanj pa misijonar sam. Kolonijalno gospodarstvo je zelo brezobzirno.

Basutci ljubijo misijonsko postajo Roma tudi zaradi tega, ker so se tam vzgajali vsi njihovi izobraženci, civilni in cerkveni. Očetje oblati vodijo veliko semenišče za svetne duhovnike in za oblate. V dijaškem semenišču je nad 150 fantov. V Romi sta prejela mašniško posvečenje oba škofa domačina in nadškof Mabathoana je v že omenjeni stolnici bil posvečen za škofa. Skoraj vseh 33 domačih duhovnikov je tu prejelo mašniško posvečenje.

Obiskal sem tudi bolnišnico, v kateri je prostora za 50 postelj, vendar je bilo takrat nad 90 bolnikov v oskrbi. Postelje so stale po vseh hodnikih in nekaj bolnikov je ležalo kar na tleh.

Organizacija nemških katolicánov »Misereor« gradi na misijonski postaji novo moderno bolnišnico, v kateri bo prostora za več kot 200 bolnikov. Po otvoritvi nove bolnišnice bodo pa v stari zgradbi odprli šolo za bolničarke.

Pokazali so mi tudi lepo srednjo šolo Kristusa Kralja, ki jo vodijo bratje Presvetega Srca Jezusovega. Isti šolski bratje imajo tudi lep noviciat v bližini šole. Sestre Svete družine pa vodijo veliko gospodinjsko in srednjo šolo za afriška dekleta.

(Dalie)

SLOVENC OB VOLITVAH

Na Tržaškem bodo 22. novembra spet volitve. V tržaški mestni občini bodo volili samo pokrajinske svetovavce, v okoliških občinah pa pokrajinske svetovavce in občinske svete. V tržaški občini bo torej vsak volivec dobil samo eno glasovnico, v okoliških občinah pa dve.

Slovenci v Italiji živimo na važni prelomnici. Gre za odločitev, ali se kot narod ohranimo, ali z vključevanjem v italijanske stranke počasi kot narod izginemo. Ključ za to zgodovinsko odločitev je v naših rokah. Južni Tirolci so narodnostno in politično združeni ter enotni. Ravno tako Francozi v dolini Aosta. Zato se bodo kot narod brez dvoma ohranili, čeprav ne živijo v matičnih državah. Ohranili se bodo, ker so se dokopali do dragocenega spoznanja, da je njihovo mesto v lastni politični organizaciji.

Slovenska manjšina je v dosti večji nevarnosti, ker je razklana. Znaten del Slovencev je organiziran v italijanski komunistični partiji ter italijanski socialistični stranki. Še več naših rojakov za ti in nekatere druge neslovenske stranke glasujejo pri volitvah. Ti ljudje postavljajo stranko ter ideologijo nad narodnost, s tem pa sebe in našo manjšino v Italiji izpostavljajo neprepredljivi nevarnosti potujčevanja in raznarodovanja.

Protí tej nevarnosti so se dvignili zavedni rojaki in se združili v Slovensko skupnost. Slovensko skupnost so postavili na širšo osnovo, zavedajoč se, da nihče med Slovenci ne bi mogel širiti svoje ideologije, svojega svetovnega nazora, če bi kot narod izginili. Najprej se moramo torej ohraniti kot narod. V tem je bistvo naše manjšinske politike. S tem ne podcenjujemo velikega pomena svetovnega nazora, toda ta bi moral prihajati do izraza predvsem v verskih, prosvetno-kulturnih in drugih organizacijah. Če bi se Slovenci v Italiji razpršili med italijanske komuniste, italijanske socialiste in druge, bi ne imeli več lastne politične organizacije, ki je najvišji izraz naše narodne samobitnosti ter borbena branilka naših narodnih pravic. S prostovoljnim vključevanjem v italijanske stranke bi si prostovoljno postavili nagrobni spomenik z napisom: tu so nekoč živeli Slovenci.

Čeprav ne moremo mirno mimo žalostnega pojava strankarske zagrizenosti, ki je v marsikaterem slovenskem srcu prepčila ključ narodne zavednosti ter četrto božjo zapoved, spoštuj svojega očeta in svojo mater in torej tudi svoj narod, lahko vendar z veseljem ugotovimo, da je med našim ljudstvom zavel nov duh narodne zavednosti in ponosa. Povsod se širi spoznanje, da moramo biti združeni v Slovensko skupnost, ki je v dveh letih močno razgibala slovensko javnost v Italiji ter ji pokazala pot do lepih uspehov in narodne ohranitve. Misel, da moramo biti Slovenci združeni, da se ne smemo prostovoljno raznarodovati v neslovenskih strankah, mora kot vihar prešiniti sleherni zvesto slovensko srce, tako da bomo združeni v slovenski tabbor, v Slovensko skupnost, tudi pri pokrajinskih ter občinskih volitvah na Tržaškem lojalni do italijanske republike glasno zavpili v svet, da smo Slovenci in da Slovenci hočemo ostati.

S. K. S.

TUJCI POVSOD

15. NADALJEVANJE

»In doma?« je prekinil brat, ki je bil vaje hujših grozot iz lastnega življenja.

»Doma nisem našla ne staršev ne hiše. Samo zidovi so še štrleli iz razvalin. V kleti, kjer imamo še zdaj vodnjak, je smrdel kup okrvavljenih rjuh in obvez. Ranjence, ki so jih vozili v šolo na nasprotni strani, kjer je bil Rdeči križ, so kar pri nas operirali, ker so imeli vodo pri roki.«

»Kje so bili pa vaščani?«

»Ko so Italijani prvič zasedli Brda, so jih poslali v begunstvo. Naše v Novaro v sev. Italijo, precej pa na Sicilijo in na Liparske otoke. Samo Mihčevi niso hoteli zapustiti dom in naša Marija je kar pri njih ostala in jim delala za hrano in posteljo. Ko sva z Gigio strmeli v razvaline in nisva vedeli, kam bi šli, je prišla dol po vasi Mihčeva Ida in naju povabila k njim. Tam so imeli vsega dosti, živeža in oblek. Po umiku laških čet, ki so pustile lepe zaloge, so marsikaj nagrabili.«

»Prav so imeli,« je pritrdil Franc; »komu bi pa puščali? Granatam? Saj so vama dali polno riža, sladkorja in kave. Se mi zdi, da je bilo včeraj, ko sem nestrpno hodil pred Čičevo gostilno in vaju čakal.«

»Saj se tudi jaz spominjam.«

Že zjutraj sta ga zagledali na tržaški postaji, ko sta kupovali vozovnico za Gorico. Zrastel je pred njima, kot bi ga bilo iz tal pognalo. Hotel je vedeti, kam se peljeta.

»V Gorico,« je rekla Gigia, ko je Anica trmasto molčala. Na predvečer sta se malo spričkala, pa se je hotela maščevati.

Franc je slišal od gospe Rezi, da Anico resno snubi neki Bric, pa se je zbal zanjo in jo zdaj posvaril:

»Pazite, Anica, kaj delate!«

»Kar hočem, saj sem sama svoja gospodinja.« Všeč ji je pa le bilo, da je prihitel za njo, saj drugega dela na kolodvoru ni imel.

»In Marija?« je hotel zvedeti Pepe zgodbo do konca.

»Ob našem kričanju je pritekla izza hiše bosa in raztrgana.«

Tako živo je imela pred seboj, da bi jo lahko narisala: kodrasti lasje svetle barve so bili ujeti v nemarno kito, črno rožasto krilo jo je z razparanim robom tolklo po zarjavelih in umazanih mečih, pet se je držal suh, luščeč kravjek. Nekaj je jedla, menda smokvo, pa jo je ob srečanju s sestro zabrišala v travo ob cesti in se ji obesila okoli vratu.

»Kako sva nesrečni, moja Ane! Da bi bilo vsaj vojske enkrat konec!«

»Marija mi je povedala, kje sta tata in mama in brat Jelko. Mihčevi so nama postregli s kavo ter ocvrli jajce z nekaj rezin gnjati.«

»S srpičem narezane?«

»Kaj še! Še Sveto goro bi videl skozi nje. Jedli sva, kot bi bili že nekaj let tešči. Tudi prenočili sva pri njih. Ne vem, do kdaj nama je pripovedovala Marija o vojski, ker sem kmalu zaspala. Naslednje jutro smo si ogledali grad. Najmanj petnajst kupov čevljev je bilo v njem, plaht pa toliko, da bi obogateli, če bi vse odnesli s sabo v Trst in jih prodali.«

»Viš jih, tatice! Saj bi vas ustrelili, če bi vas dobili.«

»Izbrali sva najlepše in si eno ovili okoli života kar pod krilom, eno pa nesli v rokah. Marija mi je pokazala razglednico, ki si ji jo pisal z vojske; bilo ji je hudo, ker nisi zapisal naslova.«

»Kaj naj bi ji pa zapisal? V kateri strelski jakrek naj mi piše ali za kateri grm?«

»In s plahtami?« je vprašal Franc.

»Eno sem dala gospe Beti iz Via Val di Rivo, iz druge sem si pa krilo sešila, tisto, ki si rekel, da je tako lepo.«

»Saj sem moral nekaj reči, ko si se pa šopirila kot pav. Kaj vama jih niso vzeli Madžari na brvi?«

»Ko so videli, da sem iz Brd doma, da nisem našla več ne doma ne staršev, so naju pustili. Tudi za živež niso rekli nič. Matijček se cmeri!«

Skočila je s stola, stekla v sobo in se kmalu vrnila s fantičkom. »Ali ni lep?« je vprašala brata. Iz olike ga je pogledal in pohvalil, a zanimal ga je kot vsi majhni otroci: nič.

Med previjanjem otroka, ki ji je šlo spretno izpod rok, je nadaljevala s svojim obiskom v Brdih.

»Takrat mi je pravila Marija, da so tisto leto naši prvič redili dva prešička. Hitro so ju zaklali in nasolili, vse skupaj pa zakopali v zemljo na dvorišču, da ne bodo praznih rok ob povratku iz begunstva. Mihčevi so videli tata pri delu, pa so po njihovem odhodu izkopali meso in ga pojedli. Marija je rekla, da ni moglo biti sprijeno, ker jim ni nič škodilo; še ona ga je bila deležna. Blago so pa stlačili v tisti mamin pleteni koš, ki ga je jemala s seboj v Egipt, položili nad vodnjak dva navzkrižna trama in kovčeg čezenj. Tudi s tem so imeli smolo. Les je bil že na pol strhnel, kovčeg težak, pa sta se trama prelomila in blago se še danes koplje na vodnjakovem dnu.«

»Kdaj so se vrnili iz Novare?«

»Šele po vojski; prej so bili še v Messini na Siciliji. Z njimi so bili tudi Rakljevi. V Janka Rakljevega se je zaljubilo neko sicilijansko deklo in jim kar naprej nosilo pomaranč, limon in olivnega olja. V tistem času nam je nekdo pisal, da so naši umrli zaradi neke nalezljive bolezni, ki je razsajala med begunci. To sem jokala!«

S previtim otročičem v naročju je spet sedla na stol ob štedilniku, in mu dajala mleka po stekleni-

čici. Imela je navado, da je med govorjenjem večkrat potegnila zrak vase in to s takim šumom, kot bi imela polna usta slin. Tudi zdaj je glasno potegnila zrak vase, da nadaljuje s pripovedovanjem, a jo je prehitel Franc.

»Še jaz bi kmalu utonil v njenih solzah,« se je posmehal in pokazal vrsto močnih, zdravih zob, prav nič rumenih, čeprav je precej kadil. K zajtrku, ki ni bil nič manj izdatnejši od Pepetovega, si je odrezal še velik kos kruha.

»Zdaj se lahko norčuješ, ko veš, da ni bilo res, a takrat nismo vedeli. Gigia mi je hitro rešila črno obleko, da sem se šla slikat.«

»Slike so bile njena glavna skrb. Ti še ne veš, Pepe, koliko jih ima; celo leto bi lahko kuril z njimi. In črno obleko si ni napravila zaradi žalovanja, ampak zaradi slikanja.«

Pepe je kadil že tretjo cigareto; nič več kot začetnik, ampak kot večš kadivec, ki si je takole kratkočasje izbral za poklic. Svak mu je bil vedno bolj všeč; z ženo se ni šalil hudobno, ampak dobrovoljno, in tudi v njegovih pogledih se je lesketala ljubezen do žene. Ni mogel razumeti, zakaj se je sestra zjutraj ob svidenju pritožila čezenj. Ljubosumnost še ni huda stvar, če vse drugo gladko teče. Ob takem življenju v dvoje, ki se je razmotavalo pred njim, vajenim samote in odtujenosti celo sredi družbe, si je spet zaželel, da bi se čimprej poročil. Leta so bežala, najlepša mladeniška so mu sprhnela ob grmenju topov, med kriki in vzdihih ranjenih in umirajočih vojakov, čeprav se za vse prestano ni pritoževal in bi spet enako ravnal, če bi bilo treba.

»Kaj se je Rabiljev Janko poročil s tisto Sicilijanko?«

»Ne; ko se je po vojni vkrcal na ladjo, da se s starši odpelje domov, ji je sicer obljubil, da se bo vrnil, a zraven je glasno zapel, da so vsi strmeli ob njegovem lepem in močnem glasu:

„Adio Lipari e Sicilia, io parto via, non torno più.“ Ona pa je jokala kot...«

»Kot bi ti, če bi te jaz zapustil,« se je vtaknil Franc s svojo nenavadno dobrovoljnostjo in ji vzela rok Matijčeta, ki je že izpraznil stekleničko. Kar plesal bi ob veselju, da je dobil tako mlado, krepko in ceneno moč za svoj vrt; doslej delo ni teklo, kot bi moralo, ker je moral veliko časa žrtvovati tisti borni plači policijske službe, a odslej bo za vsak izgubljeni dan pridobil kar dva. In svak bo tudi močna ograja pred ženinim skakanjem čez ojnice.

»Škoda, da me nisi,« se je ujedla z resnično odkritostjo, a je še slišal ni; smejal se je sinu, ki je z belimi peščicami lovil njegove zagorele prste. Zdele so se mu kot razcefrane rože v vetru.

»Nič,« je dvignil glavo, »sem mislil, da ob dežju ne bova mogla delati, a v drvarnici lahko pripraviva pod za orodje in za tvoje ležišče, dokler nam Andlovec ne pripelje spalnice. Deske in žebelje že imam.«

Vstal je, visok in močan kot gora, in dal otroka ženi.

»Pepe bi se rad obril,« mu je omenila.

»Do večera bo že še počakal. Upam, da ne bo do takrat nobene Ničke preplašil? S tem kratkim imenom je menil Kranjice, kakor jih je rad imenoval iz maščevanja ker so ga domačini zmerjali s pri-tepencem in makaronarjem.

kaj pravite vi?

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

ODGOVOR BREZ VPRAŠANJA

Primorski dnevnik je 17. sept. objavil dolg članek pod naslovom »O učbenikih za slovenske šole«.

Veseli nas, da je naša beseda nekaj le dosegla. Še bolj bi nas veselilo, če bi v Primorskem dnevniku brali, da *ne drži* kar smo zapisali o šolskih učbenikih, ki izidejo v Sloveniji in so vsi — brez izjeme — komunistično pobarvani ali usmerjeni. Še bolj bi nas pa veselilo, če bi se pisec omenjenega članka podpisal in bi iz tega spoznali, da moremo razpravljati s kvalificiranim šolnikom.

Komur gre za obstoj in rast slovenske šole v Italiji, se ne skriva v brezimnosti. Lojze Škerl, »naivni Kraševce«

ZAKAJ TAKO MALODUŠJE?

V zadnji številki ste bili zelo malodušni o vzgojnem zavodu v Trstu. Če nam vedno toliko priporočajo, naj molimo in žrtvuemo za vzgojne zavode, iz katerih bi morda jutri le izšel kak duhovnik, pa je Vaš odgovor v zadnji številki Mladike tako malodušen. Menim, da nikakor ne smemo obupati. S skupnimi močmi, žrtvami, ljubeznijo in molitvijo se je že marsikaj napravilo. Tako bomo morda tudi v tem pogledu uspeli.

Bravec Mladike

Ker rabite besedo »morda«, je tudi Vaše pismo malodušno. Hvala lepa za spodbudno besedo, ki pa seveda ne zadostuje. Vesel sem, da se je vsaj eden oglasil in povedal svoje mnenje. Pričakoval sem namreč več odziva na moje »malodušne« besede. Vem, da se je o teh malodušnih (ne hudomušnih) besedah govorilo, a to zopet ne zadostuje. Zadeva je preveč resna in važna, da bi o njej razpravljali za kulisami. Naj pridejo tudi v list res dobri in izvedljivi načrti. Ni se treba bati očitka, da si duhovniki nismo edini v presojanju izvedljivosti lepih, a večkrat sanjavih načrtov. Sanjati o načrtih ni težka stvar; teže je predložiti realistične načrte ter najti sredstva in ljudi, ki bi take načrte uresničili. Naš položaj zahteva, da se tega vedno bolj zavedamo.

Iz malega raste veliko. Začnimo z malim: in to malo je najprej potreba, da posvetimo čim večjo skrb mladini, ki živi v družini, v šoli in družbi. Morda kdo misli, da bodo z vzgojnim zavodom vsi ti problemi rešeni. Ta se zelo moti. V današnjih razmerah noben zavod ne more nadomestiti dušnopastirskega dela za mladino. Ko bo to delo res dobro in temeljito urejeno in izpeljano, tedaj bomo lahko z večjim pogumom računali na zavod. V nasprotnem primeru je misel na zavod le beg pred veliko odgovornostjo, ki jo imamo do mladine in do njene vzgoje v okolju današnjega sveta.

»SOFIJA PERE I PRIPOVJEDA«

Tak je naslov knjižici, ki Vam jo prilagam, da mi kaj rakložite. V Mladiki ste že o tem govorili, pa ne bo preveč, če zopet kaj spregovorite. Propaganda je tudi v našem mestu in zajema tudi naše ljudi. Ljudje berejo in verjamejo, kaj pa Vi pravite k temu?

A. L.

Knjižica je pisana v hrvatskem jeziku in iz njene vsebine se da razbrati, da prihaja iz Amerike. Ne v knjižici in ne v spremnem pismu ni povedano, kateri veroizpovedi pripada »prijatelj«, ki vabi, naj se »prijatelji« odzovejo njegovemu vabilu ter zaprosijo za literaturo, ki jim bo pojasnila

pot do sreče in novega življenja. Iz vsega tega se vsekakor da razbrati, da gre za reklamo ali propagando neke zelo delavne »nove vere«.

Kaj jaz k temu pravim? Naši ljudje naj se ne pustijo opehariti od praznih in tujih besed. Če se take »nove vere« širijo, je v precejšnji meri tudi naša krivda. Ne znamo ali nismo znali izkoristiti vsake prilike, da bi zanesli — pogumno in odkrito — Kristusovo besedo med naše ljudi. Kolikokrat govorimo o Kristusu in njegovem odrešenju? Ne samo v cerkvi, ampak tudi v zasebnih razgovorih? Kot prijatelj prijatelju?

Poznamo sveto pismo, predvsem evanĝelje, ki govorijo o Kristusu? Sezimo torej po naših izdajah svetega pisma in naj to postane duhovna hrana našega življenja.

NE UBIJAJ!

Bral sem, da so po 17 letih pustili iz zapore M. Pasquinelli, ki je umorila angleškega generala. Zdi se mi, da listi le preveč pišejo o tem primeru, kakor da bi hoteli poveljčevati junakinjo, a pri tem pozabljajo, da je umor velik zločin, ki ga ne opravičuje še tako svet in dober namen.

Tone L.

Umor je umor. Božja prepoved je zelo jasna: Ne ubijaj! In poveljevanje zločina se ne more izogniti isti obsodbi.

Eno je zločin, drugo pa krivda ali odgovornost za zločin.

Ta trditev bi zahtevala dolgo in temeljito razlago tudi za tiste, ki se pri spovedi obtožijo svojih grehov in zanje prosijo odpuščenja, ker vedo, da so odgovorni le za tista npravno slaba dejanja (grehe), ki so jih vedoma (ker so vedeli, da so npravno slaba) in prostovoljno storili. Ko so svojo krivdo po svoji vesti priznali in zanjo prejeli od Boga odpuščenje, niso več grešniki. A vsako poveljevanje že odpuščenega in popravljenega zločina bi obnovilo krivdo in odgovornost pred Bogom.

Ze iz kratkih poročil, ki sem jih bral v listih, se vidi, da je M. Pasquinelli to razumela in v trpljenju doživela.

Se na eno resnico opozarjam, na katero ne smemo pozabiti, ko presojamo ali obsojamo npravno slaba dejanja (zločine — grehe) ali vrednotimo dobra dela. Ta resnica pravi: Npravno vrednost naših dejanj zmanjšuje vse, kar zmanjšuje spoznanje o npravnosti dejanj ali pa svobodno odločitev. To zmanjšuje tudi odgovornost za slaba dejanja.

O ubogi vdovi, ki je za tempelj darovala le majhen novčič, je Kristus rekel, da je več dala kakor tisti, ki so metali zlatnike. Svoje preganjavce pa je isti Kristus sodil s križja z besedami: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.«

ZAKAJ SE NE ZGANEJO?

Nekateri ljudje se ne zganejo. Samo čakajo. Da bi pa sami kaj pripomogli k izboljšanju časov in prilik, tega ne... Zakaj vse to?

Lj. Kc.

Danes je taka moda: godrnjati in čakati. Vse bi morali drugi ali višji narediti. Samo k mizi bi morali sestiti in uživati.

Takemu čakanju, brezdelnemu čakanju, se večkrat klajnajo tudi katoličani — Kristuovi borci, ki bi morali prvi na delo. Čakajo čudežev, izrednega posega božje vsemogočnosti in ne vem še kaj, a pozabljajo, da dela Bog čudeže v svojo slavo.

Velja staro pravilo: Moli in delaj!

»Za kosilo vaju že pokličem, če zvonjenja ne bo sta slišala.« jima je obljubila Anica, ko sta med sme-hom prekoračila prag.

Nekaj dni po svojem prihodu k sestri, v nedeljo popoldne, se je Pepe vendarle vsedel k pismu za domače. Pisanje mu je bilo vedno zoprno, ker je zahtevalo od njega precej duševnega napora: Še učenec se je izogibal šole kot vrag blagoslovljene njive in se izmikal vsemu, kar je dišalo po učenju, rajši je hodil s pobalini kartat po grivah in čez zimo po rušah nastavljal spretno zasede za kose, da jih je potem prodajal in si kupil za tiste vinarje nekaj tobaka. Pozneje se mu je odpor do šole otepal in mu je bilo žal izgubljenih let; zamujeno je hotel vsaj malo nadomestiti z branjem časopisov in vsega, kar mu je prišlo pod roke. Pismo, ki ga je prvič pisal staršem in po tolikih letih ločitve, po vsej tisti trnjevi poti, potreseni z grozotami, telesnim in duševnim trpljenjem in predvsem z domotožjem, ki mu je v veliki meri spremenilo čustva do vsega, kar ga je obdajalo, zlasti tisto sramežljivo, vedno vedno v najtemnejši koticu uporne duše, potlačeno ljubezen do staršev, da se je šele zdaj čutil njihov otrok, to pismo je pisal dolgi dve uri, s precej velikimi črkami, prečrtavanjem in brez kakršnih koli slovničnih pravil. Opisal je svoje boje v tujih krajih »za našo mlado Jugoslavijo. Zdaj sem pri Anici, ki ji nič ne manjka. Njen mož je zelo priden gospodar. Tudi fantka imajo. Gara od jutra do noči. Jest mi še ostaja in je smrten greh, da meče Anica hrano za sosedove prasce. Saj bi ostal pri njih, pa me nekaj vleče domov. Pozdravite Julo.«

Ni šlo gladko kot tukaj, tudi ločil ni bilo. Z veliko začetnico je pisal besede, ki zahtevajo malo in obratno; nekaj prstnih odtisov je pustil, da se je še Obrobek smejal in ga podražil:

»Fant, saj se znaš podpisati kot Srbi, kar s palcem.«

(Dalje)

Na literarnem večeru Mladike so v letošnjem vročem poletju sodelovali: Od leve proti desni v prvi vrsti: Franc Jeza, Milena Merlak, Lev Detela, Vinko Beličič, Rafko Vodeb, Zorko Simčič, Stanko Janežič in Aleksej Markuža

POČITNIŠKA SREČANJA

POGOVOR SAŠE MARTELANCA S PISATELJEM ZORKOM SIMČIČEM

Pisatelj gospod ZORKO SIMČIČ, ki živi v Buenos Airesu, je letošnje poletje opravil daljše potovanje po Zahodni Evropi. Preden se je preselil v južno Ameriko, je bil tudi igralec in napovedovavec na naši radijski postaji. Kot pisatelj pa je zaslovel zlasti dvakrat: leta 1943 je za svoj prvi roman prejel Prešernovo nagrado in je torej menda najmlajši Prešernov nagrajenec sploh; leta 1957 pa je v Buenos Airesu izdal knjigo »Človek na obeh straneh stene«. Ta knjiga je bila po anketi nekega tukajšnjega lista najboljše slovensko delo onega leta.

G. Saša Martelanc je pričel z njim intervju z vprašanjem
Kje ste vse bili?

Praktično sem pregledal vso Zapadno Evropo razen Anglije in Finske. Trinajst držav.

Lepo potovanje torej, in verjetno namenjeno oddihu in počitku.

Deloma oddihu in počitku, deloma pa drugim stvarim. Bolj kot počitniško potovanje je bilo pravzaprav namenjeno raznim obiskom prijateljev, še bolj sodelavcem »Meddobja«, naše centralne zamejske revije, ki jo izdajamo v Buenos Airesu.

O tem bomo nekoliko kasneje podrobneje govorili; prej me pa še zanima, kakšna se Vam zdi Evropa po tolikih letih odsotnosti?

Ja, to bi bilo težko povedati. Turistično gledano je nekaj perfektnega; vse je v redu, organizirano, vse teče kot po vrvi. Glede mentalitete ljudi pa ne bi bil tako strahotno navdušen.

Ste torej malo razočarani?

Razočaran ne, saj precej teh stvari človek ve, ker je v stalnem stiku s prijatelji v Evropi. Sem še vedno prepričan, da je edina celina, ki bi lahko prinesla rešitev svetu, prav Evropa, ker so pa le dani v njej vsi pogoji za nove ideje, nove podvige, za idealizem, za vse.

Ste se na licu mesta o tem znova in znova prepričali?

Tako je. Iz pogovorov z ljudmi človek vidi, da je tukaj toliko novih sil, toliko idej, svežosti, ki bi jih drugje manj našel.

Ko je tako nekako načrtan evropski okvir Vašega obiska, bi Vas prosil za nekaj odgovorov na kratka vprašanja. Recimo: Kje bi radi živeli, ko bi se za stalno nastanili v Evropi?

V Sloveniji. V danih razmerah v Sloveniji.

Kaj pa sicer?

Verjetno Rim; morda okolica Pariza. Ali pa tudi tu v Trstu: Kontovel, s pogledom na morje. Kaj takega!

Na svojem evropskem sprehodu ste srečali seveda precej tujcev. Katera srečanja imate za najzanimivejša?

Ni jih bilo dosti. Ampak kar sem videl ljudi, so bili morda najzanimivejši tili: don Giovanni Rossi (Pro civitate christiana) v Assisiju; potem recimo avstrijski filozof in esejist von Kuehnelt-Leddin; Ortega Spotorno, od revije »Occidente«, sin španskega filozofa Ortega y Gasseta, ki je pri nas žal premalo znan — španska vas, pa bi nam imel dosti povedati; španska pesnica Marisol de Castro, ki se še dobro spominja, ko je bila nekoč tukaj na taboru v Repentabru, ki ima pripravljeno antologijo slovenskih pesmi v španščini. — Vendar bi rad pripomnil, da so pa srečanja prav z našimi ljudmi (pustimo dejstvo, da gre za Sloven-

ce), vzeto čisto človeško, najbolj zanimiva: bolj zanimiva kot s tujimi. Veste, imamo vrsto ljudi tu, ne samo velike kvalitete, svetovne kapacitete, ampak velike ljudi po Evropi.

Katera evropska država je po vaše ohranila svojo »osebno noto«?

Kako to mislite?

Mislím, da je tudi formalno še ostala bližja »stari Evropi«.

Predvsem latinske dežele, Španija pa najbolj, ker so Španci veliki individualisti, pa precej ponosni. Kljub vsemu turizmu so ostali še popolnoma samosvoji, kot so bili nekoč.

Pa spet nagel skok. Kakšni so Vaši spomini na Trst?

Dostikrat se spominjam Trsta, Gorice, ker sem tukaj preživel pravzaprav najlepša, najbolj hvaležna leta po vojni. Dosti stvari smo naredili. In se ga spominjam, tudi če ne bi imel tukaj prijateljev, s katerimi si dopisujem.

Ker smo že v Trstu: Kaj sodite o slovenskih tržaških pisateljih?

Da je tukaj lepa skupina močnih osebnosti; predvsem recimo Beličič, Rebula.

In spet vprašanje o Evropi. Katero mesto je naredilo na Vas najgloblji vtis?

Bruges v Belgiji — severne Benetke, kot ga imenujejo; morda zato, ker sem bral knjigo »Bruges la morte«. Pa morda Hamburg: človeško mravljišče.

Pišete dnevnik, gospod Simčič?

Dnevnik ne, ampak zapiske od časa do časa.

Kaj ste odkrili v Evropi nepričakovanega?

Dosti nepričakovanega. Morda najbolj dejstvo, da so razni totalitarni režimi, najsi so že te ali one barve, na tej ali oni strani zaves, dosti bolj brez grozi med mladino, kakor pa je videti recimo iz tiska. Se vidi, da ni mogoče iti proti naravi, še manj pa jo z eksperimenti spreminjati. Vse, kar je bilo zgrajeno na zmoti, se ruši. Kaj hočete, besede ali celo pisane besede kontrolirate, zavijete v molk. Ampak misli, misli... In ker je od misli odvisna človekova drža, njegova »aproximacija k aktivnosti« mladina beži stran. Zgodovina ima svoje zakone.

Prejle ste omenili, da ste na svoji poti po Evropi obiskali tudi številne sodelavce Slovenske kulturne akcije. Bi nam, prosim, povedali nekoliko več o tej vaši ustanovi?

Priav z veseljem. SKA je kulturna organizacija, ki je bila ustanovljena pred 10 leti v Buenos Airesu — po ključuju: lahko bi bila ustanovljena v Parizu ali Trstu ali kjerkoli drugod. Tam je bila pač skupina ljudi. Namen te organizacije je bil, podpirati čim kvalitetnejše stvaritve na raznih poljih, ki do tedaj niso imele nikake možnosti izida, publikacije. Kulturna akcija ima 5 odsekov: literarnega, glasbenega, likovnega, zgodovinskega, gledališkega. Vsak odsek ima svojega vodjo in ustvarjalne člane; ti morajo skrbeti za predavanja, za razstave, za gledališke predstave, za koncerte itd. SKA izdaja štirinajstdnevnik GLAS Slovenske kulturne akcije, ki ga dobivate tudi tukaj, revijo »Meddobje«, katere sourednik sem, ter knjige. Doslej je izšlo približno 55 publikacij.

In koliko članov ter sodelavcev šteje Slovenska kulturna Akcija?

Koliko je vseh ustvarjalnih članov, bi težko povedal. Literarni odsek vem, da jih ima približno dvajset. Ampak

poudariti hočem, da ne sodelujejo samo člani. Recimo pri reviji je večina sotrudnikov, ki niso člani SKA, in tudi pri drugih odsekih je isto. Ali pa če vzamete recimo seznam knjig, ki jih je izdala SKA: videli boste, da polovica članov prvič ne živi v Argentini (mnogi mislijo, da je SKA čisto argentinska stvar), ampak po Evropi, Severni Ameriki, celo po Aziji. Torej tudi knjige in vse te stvari pišejo ljudje, ki niso nujno člani SKA.

Ta raztresenost po vsem svetu verjetno precej otežkoča organiziranje, kajne?

Seveda, seveda. To je, mislim, v slovenski kulturni zgodovini prvi tak primer takega dela na razdalje. To je včasih res, res hudo. Ampak kljub temu gre stvar le naprej in prav zdaj, ko imamo desetletnico SKA, je bilo videti, da smo lahko še kar nekam zadovoljni.

Deset let ni mnogo, a je vendar ogromno, če pomislimo na okoliščine, v katerih delate. Gospod Simčič, kako gledate ob tem jubileju na bodočnost, na bodočo vlogo, na bodoče načrte SKA?

To je težko govoriti, ker prvič sem jaz le delček te organizacije, kot sourednik revije in sodelavec. Težko bi bilo povedati kaj naprej, mislim pa, da je tudi zdaj, ob 10 letih, prav tako zagon med ljudmi, toliko idej in veselja do dela, kot ga je bilo v začetku. In še ena stvar: v začetku so bile precej hude težave, ker smo segli nekam kvalitetno visoko, med publiko, ki se včasih ni mogla približati. Zdaj ob 10-letnici smo videli ne samo, da so nekateri finančno (kajti naš problem je hud finančni problem) priskočili na pomoč, ampak da se tudi število naročnikov recimo večja. Navadno razne kulturne organizacije ob 10-letnicah vidijo nasprotno: da stvari pojemavajo, da izginjajo. Da je vedno manj prijateljev, vedno manj naročnikov. Hvala Bogu, pri nas je narobe. Statistike kažejo recimo dvig interesa, zanimanja, dopisov. Mislim, da lahko z veseljem in pa z mirom gledamo v bodočnost.

Od kod prihaja po vaše to zanimanje: od mlajših ljudi, od popolnoma novih naročnikov? Skratka s katerih sektorjev?

Doli pri nas, kar je mlajših (imamo precej akademikov, študentov), je precej ljudi zainteresiranih v delu SKA. Tudi sami osebno sodelujejo. Drugod pa, mislim, prihaja zanimanje iz vrst ljudi, ki so bili že prej zainteresirani, pa niso morda bili tako poučeni ali ni prišla do njih vest o eksistenci take knjižne založbe.

Kako je z državnimi ali podobnimi subvencijami?

Zal ni nobenih subvencij. Včasih sicer slišimo — zlasti iz vrst ljudi, ki ne razumejo, kako sploh še taka stvar more delati brez javnih podpor, — da jih imamo. Ampak zelo zelo nam je žal, da ni tako. Dejstvo je, da za svoje delo (za pisanje, igranje, petje) pri nas nihče ne dobi niti centava. In ne samo to. Praktično nosimo vse stroške sami: za manjše delo, pisanje, dopisovanje, prepisovanje, hoje sem in tja, vožnje, vse. To vse plačujemo iz svojih žepov. Ni jih malo — mislim, da je pametno, da to povem — doli v Buenos Airesu, ki svoj zasluženi denar, kolikor ni potreben pač za vsakdanje življenje, darujejo SKA. Seveda tudi to ne bi nič pomagalo, če ne bi imeli po svetu sotrudnikov, naročnikov, zlasti poverjenikov. Poverjeniki pravzaprav držijo stavbo pokonci.

So med naročniki tudi ustanove?

Univerze so stalne naročnice naših publikacij.

Gospod Simčič, še eno bistveno vprašanje bi Vam rad zastavil: namreč v čem vidite osnovni pomen Slovenske Kulturne Akcije?

Mislim, da je najvažnejše to, da je to neka kulturna organizacija, v kateri ljudje absolutno svobodno delajo. Mislim, da je to — na kratko — njena največja važnost.

Zdaj pa kratko vprašanje o »Meddobju«, vaši centralni reviji. Ima ta revija po vaše težišče v Ameriki ali v Evropi?

Tiskana je v Ameriki, ampak skuša biti in mislim, da je povsem evropska revija. Morda nekateri mislijo, da smo malo daleč od evropskih problemov, zlasti tudi od slovenskih problemov, od slovenskega dogajanja. Ampak mislim, da ta problem ne more biti problem kilometraže. Mi se čutimo absolutno Evropejce in »Meddobje« je evropska revija, in tudi živimo z Evropo. Ne samo, da smo lahko

tako na tekočem, kot ste vi tukaj (mi imamo na primer londonski »Time« ali moskovsko »Pravdo« 24 ur potem ko je prišel iz stroja — praktično torej istočasno kot recimo v Trstu. Pa še nekaj drugega. Iz pogovorov z ljudmi, bodisi tu bodisi drugod — sem videl, da poznamo evropske in slovenske razmere precej dobro. Ne bi hotel, da bi zvenelo ošabno: včasih se mi celo dozdeva, da se bolj zanimamo za te stvari kakor mnogi, ki recimo v Evropi živijo. Seveda je to logično in nujno. Dostikrat, ne rečem, bi si človek želel biti bližje Evropi — ampak bližje prijateljem, bližje zemlji, ne pa toliko zaradi poznanja problemov. Kajti na drugi strani nas ta razdalja spet varuje, da ne bi zgubljali časa in živcev ob raznih pojavih, ki so muhe enodnevne, pa morda ob dogodkih, ki nam danes jemljejo spanec, jutri pa se izkažejo za nepomembne.

Kot sourednika »Meddobja« bi Vas zdaj vprašal, katera je šibka in katera močna točka vaše revije.

Sibkih je dosti. Najšibkejša je morda ta, da izhaja tako poredkoma; najmočnejša v tem, da je takšna, kakršno sami hočemo: da ni akademsko mrtva, pa spet ne zaletava, odprta vsaki trenutni modi; morda še bolj pa v dejstvu, da ima večina mladih in starih sotrudnikov »Meddobja« neko široko kulturo, neko solidno filozofsko podlago, pa recimo zasidranost v preteklosti, brez katere je vsako resnično delo nemogoče, brez katerega tudi sploh ni mogoče vedeti, kaj je v resnici res novega v svetu.

Imate s svojimi sotrudniki prav osebno pismene stike?

Prijateljske stike, prijateljska pisma, ja. Uradne, uredniške stike ima pa tukajšnji, evropski urednik. To je Rafko Vodeb, univerzitetni profesor za umetnost v Rimu. Res mi je žal, da je moral zdaj predčasno nazaj v Rim, kajti pogovor z njim bi bil za vaše poslušalce zanimiv dogodek. To je brez dvoma eden najbolj zanimivih naših kulturnih delavcev ne samo v Evropi, ampak med Slovenci sploh. Mislim, da je vsako leto nekajdnevni gost v Trstu in da bi kazalo, da bi ga prihodnjič, ko bi prišel, »prijeli«.

Predloženo še ni zamujeno in upamo, da se bomo o prvi priložnosti lahko tudi z njim pomenili. — Gospod Simčič, zdaj pa — »Dulcis in fundo« — nekaj vprašanj pisatelju. Zanima me najprej, katero delo imate za svoje najboljše.

Pravijo, da ima vsakdo za svoje najboljšo delo tisto, ki ga je zadnje napisal. Morda bi res mislil, da je to, kar sem objavil v zadnjem »Meddobju«, najbolj »moje«.

Kakšna tematika Vam je na splošno najbolj pri srcu? Človek.

Pišete z veliko lahkoto?

Ne, ne, in mislim, da nihče ne piše z veliko lahkoto.

Kdor je bral vašo knjigo »Človek na obeh straneh stene«, si zatrdno želi, da bi napisal še kaj podobnega. Obširnejšega. Imate mogoče že kaj v predalu?

Imam nekaj napisanega, kar jé pa precej daleč od »Človeka na obeh straneh stene« — knjige, ki je pač izraz neke dobe. V predalu imam neko dramo, ki sem jo tik pred odhodom sem v Evropo tudi končal.

Kaj bi posebno radi nekega dne zagledali na slovenskem knjižnem trgu?

Bolj kot kakšno veliko epsko delo, pogumno napisano delo o bistvu slovenstva, odkritosrčno izpoved slovenskega intelektualca, delo, ki bi prikazalo možnost razvoja slovenstva.

In še zaključno vprašanje: Kakšna je po vaše vloga slovenskega pisatelja, ki živi v širnem svetu?

To je težko vprašanje. Predvsem mislim, da v tem, da izrabi svojo svobodo, ki nam je dana. In drugič, da se ne boji vibrirati ob novih dogodkih, ob novih stanjih, ki jih doživlja slovenski človek zunaj po svetu, po raznih kontinentih, v raznih situacijah.

Pisatelju gospodu Zorku Simčiču je g. Saša Martelanč v imenu nas vseh želel srečno pot in pa, da bi se spet kmalu videli v Trstu. G. Simčič pa nam odgovarja:

Bog daj, da bi se res to izpolnilo; tudi sam upam. Rad bi še izrabil to priložnost, da bi poslal lepe pozdrave vsem svojim goriškim in tržaškim prijateljem, ob katerih sem toliko lepih dni preživel. Upam, da kdaj na svidenje!

Požar u podzemlju

II.

V podzemlju zagori stara, dobra žarnica,
ki je razsvetljevala mojo dekliško sobo.

Visoko zgoraj,
skozi izoglenela vrata in stene,
visoko zgoraj,
kjer se podzemlje stika z zemljo,
zagledam široko odprt prostor,
čist dan, ki diši po nebu,
vidim sebe na vozu sena,
slišim svoj dekliški smeh

Vidim:

ON STOPA VEDNO V ISTI SMERI.

I.

Moje podzemlje:
tema med izmaličenimi stenami,
v stikalu stresa skrita svetloba.

Nova žarnica je pregorela,
stara dobra leži na omari v dekliški sobi,
Hitro ju moram zamenjati.

On že prečka temo za mojim hrbtom
in raste...

Njegova obleka je črna in ožgana,
kot bi bežal pred ognjem,
ki ga je vrgel vame.

Požar že vdira v podzemlje;
rdeč dim me duši,
ko tečem po staro, dobro žarnico.

A on odhaja
V OŽGANI OBLEKI,
mogočno odhaja po gorečih tleh,
pred njim odpadajo vrata,
pred njim se odklepajo stene...

On lahko odhaja in prihaja povsod,
toda

ON STOPA VEDNO V ISTI SMERI.

Kam se širi požar?

Ognjena vrtnica

Sanjam in stojim na robu
z razgledom na prepad sveta,
rdečerumena globina se odpira pod menoj
kot čudovita ognjena vrtnica.

Sklanjam glavo,
da bi me ogrela grozna nežnost.

Tedaj plane iz vrtnice krvavordeč zubelj,
kot bi ga vame vrgel skrit požigalec.

Zbežim v park,
ki sem ga izoblikovala detetu
iz divje goščave,
daleč od roba
z razgledom na prepad sveta.

Vsedem se na bel, okrogel stol,
ki sem ga spletla iz olupljenih vrbovih šib;
zavrtim se in sproščeno zasmejem
kot srečna mati,
ki kliče dete k igri.

Daleč za menoj
v prepadu sveta
se razcveta groza
kot čudovita ognjena vrtnica.

NAGRAJENA DRAMSKA RADIJSKA DELA NA SPOREDU

Z velikim veseljem smo poročali v peti številki naše revije o lepem uspehu radijskega dramskega natečaja italijanske radiotelevizije, ki je bil razpisan za postajo Trst A. Z zanimanjem smo pričakovali, kdaj bodo prišla nagrajena dela na spored. Vodstvo postaje je določilo za to jesensko sezono, ko so radijski poslušavci mnogo bolj strnjeni ob radijskih sprejemnikih. In tako smo v začetku ok-

Radijski reporter M. Volčič v razgovoru s pisateljem Rebulo. Trije nagrajenci: Franc Jeza, Alojz Rebula in Jožko Lukež.

tobra že slišali Lukeževo radijsko igro »MIRAMARSKI VODNJAK ŽELJA«, ki ji je komisija prisodila tretjo nagrado

Igro smo z zanimanjem poslušali. Motiv igre je strnjen okoli miramarskega vodnjaka želja, kjer hodi vsak dan nešteto ljudi in meče novce v vodo. Avtor je nanizal zanimive želje, zelo različne sicer, a za vsakogar neizmerno velike in lepe. Včasih boleče, a vendar želje.

Igra je izvirna po zamisli. Stilno sicer ni enotna, ker so uklenjene realistične zgodbe v pravljичni okvir. Niso vsi prizori najbolj dognani, a nekateri so resnično lepi. Ko smo jo poslušali v izvedbi Slovenskega gledališča in v avtorjevi režiji, se nam je zdela mestoma razvlečena. Verjetno se je zdelo avtorju škoda potegniti kako krepkejšo črto, a bi gotovo delo s tem pridobilo na učinkovitosti. Mnogi prizori pa so bili zelo topli in prepričljivi po svoji človečnosti in ljubezni.

Prvi četrtek prihodnjega meseca, 5. novembra pa je na sporedu drugo nagrajeno delo in sicer Rebulova radijska igra »VODA SPRAVE«. Vsebina tega dela je tale: Nemški zemljepisec, ki je bil med vojno mobiliziran in bi moral odkriti neko partizansko bolnišnico ob vodi, pa je ni hotel, se je po vojni vrnil v kraj dogodkov, se srečal z bivšim ranjencem iz te bolnišnice — in sta postala prijatelja.

»Voda sprave« je pesniško navdihnjena igra z velikim poudarkom humanosti, navezanosti na življenje in ljubezni do sočloveka. Ko smo dobili besedilo tega dela v roke, nas je resnično prevzelo. Tu ni samo navaden radijski pisec, ampak pisatelj. Zgodba je doživeta in razgibana, jezik izčiščen in lep. Liki pripadajo trem narodom in so po značaju, izobrazbi in političnih ciljih različni, vendar se na koncu zedinijo v medsebojnem razumevanju in ljubezni. Prej so lirični simboli kot pravi značaji, toda vsi kažejo pot v novo življenje. Lojze Rebula sicer ni dramatik, a je kljub temu napisal zelo lepo radijsko dramo.

Igro bo izvajal Radijski oder v režiji Jožeta Peterlina. Opozarjamo da prično oddaje radijskega gledališča že ob 20.30.

O drugih nagrajenih igrah bomo poročali ob uprizoritvah.

TRŽAŠKA GLEDALIŠČA

NOVO GLEDALIŠČE je že začelo svojo letošnjo sezono s komedijo Carla Goldonija »Komični teater«. Igravci so ostali v glavnem isti kot so bili lansko leto, stalni režiser pa je letos Eriprando Visconti.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE je nameravalo pričeti svojo sezono v novem Slovenskem kulturnem domu s Kref-tovo dramo »France Prešeren«. Ker pa se je otvoritev zavlekla v prve dni decembra, pripravlja ansambel drugo premiero in se bo potem vrnil k Prešernu.

Kot znano, je dobilo Slovensko gledališče letos podporo italijanske vlade, zato pa mora imeti sorazmerno veliko predstav. Če bi čakalo na otvoritev doma, bi mu verjetno zmanjkalo časa za vse predpisane predstave.

OBCINSKO GLEDALIŠČE »VERDI« se pripravlja na bližnjo operno sezono. Prva predstava bo 7. novembra, ko bo nastopil balet milanske Scale.

PROCES V KOMUNIZMU

LEV DETELA

V rubriki Razgledi pričujoče revije sem vse lansko leto — in še letos — opozarjal na kulturno stanje centralne Slovenije in zamejstva. Ugotoviti sem mogel vrsto težav in napak, a tudi procese demokratizacije, ki so se začeli razvijati v domovini. Žal so se določene pozitivne sodbe pokazale za preuranjene, komunistični bič je vsekal po pojavih svobodoljubja; pozitivni razvoj je začasno porušen. Vendar moramo vedeti, da komunizem svobodoljubnih osveščevalnih procesov ne more uničiti; njegova sedanja zmaga je zgolj navidezna in začasna.

Maja tega leta je jugoslovanska policija ponovno aretirala slovenskega publicista Jožeta Pučnika, potem ko ga je po štirih letih strogega zapora šele spustila na svobodo. Pučnikova aretacija je v tesni zvezi z letošnjo likvidacijo uporniške mladinske revije Perspektive, odkriva pa cel kompleks resnih problemov.

UPOR PROTI »DEGENERIRANEMU KOMUNIZMU«

Pučnik je bil najdrznejša osebnost iz kroga Perspektiv. Njegova življenjska pot je tipična za današnjega jugoslovanskega mlajšega intelektualca.

Iz gorečega komunista se je Pučnik kaj hitro prelevil v odločnega razkrinkovalca napak nove jugoslovanske družbe. Medtem ko je bil sredi petdesetih let univerzitetni asistent (to pa je funkcija, za katero v Jugoslaviji ni potrebna le strokovna sposobnost, temveč tudi odobritev komunistične partije) in komunistični sekretar na filozofski fakulteti v Ljubljani, so komunisti že leta 1958 zvalili nanj vso smolo in žveplo. Pučnikov polemični članek »Naša stvarnost in naše iluzije« je tistega leta najprej povzročil konec Revije 57, katero je Pučnik tudi urejeval. Na prizorišče je stopila politična oblast. Pučnika, ki je izrekel usodno misel, da je »jugoslovanski komunizem degeneriral«, so zaprli in leta 1959, na posebnem procesu, ki je neopazno zdrknil mimo svetovne in domače javnosti (o procesu ni izšlo niti najmanjše poročilo), obsodili na 9 let strogega zapora.

OBTOŽILNE PRIČE SO PRIČALE PRED SODIŠČEM PO KRIVEM

Proces proti Pučniku so komunisti pripravljali naskrivaj, boječ se, da zanj ne bi zvedela širša — in predvsem svetovna javnost. Sploh je bilo leta 1959 ozračje kaj napeto, saj so študentske demonstracije v Zagrebu na komuniste moreče delovale. Pučniku so na procesu očitali, da je zasmehoval jugoslovanski komunizem, skušal zagovarjati kapitalistični sistem in ščuval delavstvo na stavke, ki bi v državi povzročile gospodarski nered. Oblasti so tudi mrzlično iskale dokazov, ki bi Pučnika ožigosali kot kolaboraterja številne jugoslovanske emigracije. Vendar se jim vse to ni posrečilo. Pučnik je po izjavah očitidcev ostal tudi pred sodiščem to, kar je bil: mlad, goreč, socialno čuteč inteligent, ki je skušal na osnovi jugoslovanskih zakonov pospešiti v Jugoslaviji širšo demokratizacijo, vzpostaviti kritiko in opozoriti komuniste, naj se spremene, ker so se okužili z bacilom, ki ga je Djilas tako sijajno označil kot izkoriščevalski »novi razred«. Ko komunisti Pučniku niso mogli dokazati drugega, kot izjavo, da je komunizem degeneriral, so na oder postavili najete in podkupljene prič, ki so Pučnika zelo obremenile. Predvsem so mu očitali, da je ščuval delavstvo k štrajkom in uporom. Pučnik pa ni tu zagrešil nič drugega, kot da je nekaterim delavcem, ki so se pritoževali zaradi nizkih plač in nesorazmerne razdelitve plač med bogato plačane direktorje in skromno plačane delavce, svetoval, naj v okviru zakonov pokažejo svoje nezadovoljstvo in zahtevajo svoje pravice. Na podlagi lažnivih izjav najetih in podkupljenih prič in za za-

prtimi vrati, na podlagi obtožnice, ki je bila v veliki meri skonstruirana in dvomljive vrednosti, so komunisti obsodili Pučnika skoraj na desetletje težke ječe, čeprav bi po jugoslovanskih zakonih za svoje »zločine« lahko dobil le kazen med šestimi meseci in dvema letoma zapora, in to predvsem zaradi izjave, da je komunizem v Jugoslaviji degeneriral. Režim je pač zahteval poskusnega kozla, da preplaši mlado, uporniško inteligenco in vse druge, ki so zahtevali širšo demokracijo.

SODNI AKTI IZGINILI

Proces proti Pučniku se je razvijal v skrajno nezdravem ozračju. Pučnik se na procesu sploh ni mogel braniti, kot bi po zakonih to bilo potrebno. Kakšen je proces proti Pučniku bil, lahko pove koncem koncev tudi sledeče dejstvo. Ko je Pučnikov advokat skušal pregledati sodne akte, jih ni dobil v pregled. Izginili so neznano kam, prav mogoče je celo, da jih je policija uničila, da bi prikrila ničevost obtožbe in obsodbe.

BOJ S POLITIČNO BIROKRACIJO

Čisto jasno je, da Pučnik ni bil edini nosilec upornega gibanja mlade inteligence. Zato se je uporniško delovanje mladih nadaljevalo tudi potem, ko je Pučnik sedel v zaporu. Svoj novi vrh je začelo dosegati proti letu 1963 v novoustanovljeni reviji Perspektive, kateri se je priključil tudi Pučnik, ko so ga proti koncu leta 1963 na vedno odločnejše zahteve slovenskih kulturnih delavcev spustili iz zapora. Pučnik je navezal svoje teze sedaj na delovanje mlade inteligence, ki je izvedla v milejšem, demokracijo naovedajočem ozračju široko kritiko celotnega jugoslovanskega družbenega sistema. Posebno se je oprl na teze Veljka Rusa, ki se je uprl politični organiziranosti. Po Rusovem mnenju bi morale vodilno vlogo v državi prevzeti strokovne organizacije s strokovnjaki na čelu, katerim bi bili namesto političnih sil (komunistična partija) v pomoč sindikati, ki bi bili opozicija slabostim, ki bi jih pokazalo delovanje strokovnih organizacij. Pučnik je v članku Perspektive 1963-64, števil. 35 ob upoštevanju gornjih tez povedal, da je sedanje stanje v jugoslovanski komunistični partiji nevzdržno. V komunistični partij je do kraja prevladala korupcija, stagnacija, birokratizem. Pučnik pravi, da je treba iti v boj proti takemu stanju, da je potrebno celotno življenje v Jugoslaviji preroditi, demokratizirati. Te Pučnikove izjave razumejo sedaj komunisti kot skrajno obtežljivo gradivo, kot zagrizeno bojno napoved jugoslovanski komunistični stranki, čeprav je Pučnik rekel le, da je treba komunistično stranko preroditi, ne pa uničiti. Sedaj komunistične oblasti Pučniku in tovarišem celo očitajo, da so mislili organizirati novo opozicijsko politično stranko na osnovi revije Perspektive.

KRIZNOST JUGOSLOVANSKE KMETIJSKE POLITIKE

Istočasno se je Pučnik spoprijel tudi s vprašanjem jugoslovanskega kmetijstva (Perspektive 1963-64, števil. 33-34). Pučnik v obširni razpravi nazorno prikaže, da so državna posestva pasivna, privatni kmet, ki ga preganjajo, pa aktiven. Pučnik se zavzema za to, da je potrebno pustiti kmetu široko privatno iniciativo. Pučnik ožigosa takoimenovano razredno izhodišče komunistične politike do »izkoriščevalskega kmeta«. Nepravilna gospodarska politika Jugoslavije ima končno za rezultat tudi vedno večjo emigracijo Jugoslovancev v tuje dežele, ki je kljub mnogo težjim pogojem emigriranja mnogo večja kot pred drugo svetovno vojno. Tako se je med leti 1930-39 iz Jugoslavije izselilo 180.000 oseb, med leti 1953-61 pa kar 298.000 oseb. Zanimivo je tudi, da se

je po statističnih podatkih v predvojnem desetletju vrnilo v domovino 119.000 oseb, po vojni pa kljub veliki komunistični propagandi le 14.000 oseb — ne glede na različne amnestije (Politična emigracija je Jugoslaviji vsekakor trn v peti. Naj omenimo le, da je največja emigrantska slovenska založba — pa četudi konservativna — od leta 1954 izdala nad petdeset knjižnih del).

GOSPODARSKI PROBLEMI NADRASLI NACIONALNE

Prebivalci Slovenije in Hrvaške so danes predvsem nezadovoljni z gospodarskim položajem v Jugoslaviji. Povdariti je namreč treba, da prispevajo Slovenci in Hrvati kot najbolj industrializirana jugoslovanska naroda večino jugoslovanskega državnega proračuna. Po podatkih knjige Franca Jeze o teh vprašanih, ki je pred časom izšla v Trstu, je slovenski narod, ki predstavlja le 8,6% jugoslovanskega prebivalstva, leta 1958 prispeval kar 37,2% celotnega jugoslovanskega dohodka za tisto leto, ki je znašal 335 milijard in 89 milijonov dinarjev. Jugoslavije odvzame namreč Sloveniji in Hrvaški ves narodni dohodek, ki je nad jugoslovanski povprečjem. Zaradi tega ne moreta niti Slovenija niti Hrvaška popravljati n. pr. zanemarjenih strojnih naprav, ki še velikokrat izvirajo iz stare Avstro-Ogrske. Ni čudno, da taka gospodarska stagnacija Slovenije in Hrvaške neti nacionalno nestrpnost, ki bi jo Tito tako rad odpravil. Po drugi strani pa taka gospodarska stagnacija povzroča tudi hudo kulturno krizo. Srbski krogi iz Beograda bi prav radi poenotili jugoslovanske kulture, kulturni delavci raznih jugoslovanskih narodov pa se temu upirajo prav tako kot gospodarstveniki, ker skušajo vsaj deloma zaščititi interese posameznih narodov in pokrajin in očitati narodne individualnost. S tem v zvezi so tudi letošnje izjave predsednika Hrvaške dr. Bakarića v reviji NIN.

CIVILIZACIJA MRAVLINJAKA

Proces proti Pučniku in prepoved revije Perspektive pa nista osamljena pojava zadnjega časa, saj je komunistična oblast tudi v drugih jugoslovanskih pokrajinah kar večkrat posegla v kulturno življenje. Napadli so roman srbskega pisatelja Mladena Oljača »Nadja«, češ da v popačeni obliki prikazuje »socialistično družbo«, končno pa se je znašla v škripcih še sarajevska založba, ki je roman objavila. Ostro so kritizirali roman Srba Čopića »Gluhi smodnik«, ki prikazuje nehuman odnos partijskih funkcionarjev do kmečkega ljudstva Bosne v času partizanskega boja. Jugoslovanska policija je prepovedala knjigo nekega mladega srbskega pisatelja, češ da jugoslovanska družba ne more biti tako zvlagarizirana in skorumpirana, kot to avtor v knjigi prikazuje. Prav tako je sodišče v Sarajevu prepovedalo prikazovanje modernega kritičnega filma Mesto, ker da film žali socialističnega človeka. Film je policija producentom odvzela in ga uničila. Ljubljansko sodišče pa je prepovedalo igro Marjana Rožanca »Tople grede«.

Ni čudno, da je ob vsem tem ozračje zelo napeto. Prav značilno je, da je šestdesetletni slovenski krščanski pisatelj in pesnik Edvard Kocbek, ki je potem, ko so ga rehabilitirali iz desetletne nemilosti in mu podelili literarno nagrado, odločno rekel, da se lahko zgodi, da zraste iz Jugoslavije nečloveška »civilizacija mravlinjaka«, kajti delo inteligence oblast nadzoruje in vedno bolj zatira, uspevajo pa lahko le tehnične dejavnosti, o katerih država meni, da so rentabilne, medtem ko od kulture nima nobenega materialnega dobička.

NOV SODNI POSTOPEK PROTI PUČNIKU

Medtem ko je na eni strani kazalo vendarle, da se jugoslovanske razmere demokratizirajo, pa so v poostreni kulturni atmosferi komunisti ponovno nastopili proti Pučniku in tovarišem, ki so postali prenevarni, in maja letos ukinili revijo Perspektive. Slovenski mladi literati so napovedali kulturni molk, Pučnik pa je s pesnikom Tomažem Salamunom tudi pripravil hektografirano številko Perspektiv, ki pa so jo komunisti zaplenili. Hkrati so aretirali Pučnika, Salamuna in Rusa, a so zadnja dva v krajšem času izpustili. V zaporu pa je ponovno ostal Pučnik. Slovenski literati so hoteli na cestah celo javno demonstrirati, a so oblasti v groznjami vsakršno demonstracijo zadušile. Pučnika so — kot se sliši — na posebnem procesu ponovno obsodili — in to po izreku: sodnik te toži — sodnik te sodi.

Folklorna skupina Slov. kulturnega kluba pleše na taboru v Bazovici narodne plesne

»REVOLUCIONARJI« PREGANJAJO REVOLUCIONARNO UMETNOST

Komunistične akcije proti aktivnosti Pučnika in tovarišev so se usmerile tudi na ožje filozofsko-literarne področje. Tako so z neugodjem gledali na sartojske in hegeljanske filozofske sestavke v Perspektivah. Še bolj pa so napadali dramsko ustvarjanje mladega Primoža Kozaka, po katerega dramati so posneli film Zarota. Film in drama bi naj sicer govorila o stalinističnem procesu proti nedolžnim »zarotnikom«, v resnici pa postavlja avtor na zatožno klop ljudi, ki v Sloveniji sodijo Jožeta Pučnika in druge, ki ukinjajo slovenske revije, uničujejo kulturo nekega malega, nekaj več kot milijonskega naroda in več kot deset let po Stalinovi smrti uprizarjajo prave love na čaravnice proti vrsti nedolžnih ljudi — in to tik pred VIII. kongresom jugoslovanskih komunistov, ki naj »podčrta vedno večjo demokratizacijo v Jugoslaviji.«

RESNICA SEDANJH JUGOSLOVANSKIH NEKULTURNIH DOGODKOV

Komunistični dogmatizem, ki nasprotuje vsakršni, čeprav najneznatnejši spremembi in ki prihaja v vedno večji konflikt z interesi celotne jugoslovanske družbe, slavi in mystificira le svojo družbeno pomembnost. Do proizvodov materialne in duhovne produkcije se obnaša kot lastnik. Po vsej sili hoče obdržati stanje, v katerem je privilegiran in nadzoruje celotno državo in vsakega človeka. Ker pa ga razvoj potiska na stranski tir, poskuša komunistični dogmatik po vsej sili zaustaviti čas. Umetnost in kultura je dogmatiku le sredstvo za njegovo povečevanje, za njegovo ovekovečenje v zgodovini. Odklon od uzakonjenega povečevanja se kazuje kot VELEIZDAJA. Vsakršno dejanje, ki oblastniku ni povšeči, okarakterizira kot ostanek preteklosti in kot vpliv iz tujine, to pa ima značaj diverzije.

Sedanji jugoslovanski nekulturni dogodki izvirajo koncem koncev torej iz temeljnega nasprotja med zaviralnimi silami komunističnih dogmatikov na eni strani in silam nekonformističnih kulturnih delavcev na drugi strani. Kljub vsem zaviralnim momentom in kljub takim sramotnim obsodbam, kot je na primer ta proti Pučniku, pa proces demokratizacije v Jugoslaviji sicer počasi, a nezadržno napreduje in razkrinkava pobudnike tako žalostnih in klavrnih nekulturnih akcij.

Lev Detela

Koroški »Veseli študentje« na taboru v Bazovici. Erik Prunč pozdravlja tabor

OSEMDESET LET ARHITEKTA IVANA VURNIKA

Prvega junija smo praznovali osemdesetletnico rojstva ustanovitelja slovenske arhitekturne šole in pionirja slovenske moderne arhitekture, profesorja Ivana Vurnika. Iz umetne obrtne delavnice svojega očeta in deda v Radovljici, kjer je dobil temeljni kamen za kasnejše umetniško delo, se je Ivan napotil v Ljubljano v gimnazijo. Takoj po končani gimnaziji je šel na Dunaj na tehniško visoko šolo, kjer je v oddelku profesorja Karla Koeniga poslušal arhitekturo. V zadnjem letu študija se je vključil še v šolo Otta Wagnerja, nato pa je šel v domovino kot edini slovenski arhitekt. Avstrijska vojska ga je poklicala pod orožje v Srbijo. To je posebno važno zato, ker je v srbski folklori našel mnogo elementov za kasnejše ustvarjanje v tedaj najbolj razširjenem stilu narodne romantike. V letu 1919 se je takoj vključil v priprave za ustanovitev tehniškega visokošolskega tečaja in leto dni kasneje v priprave za ustanovitev ljubljanske univerze. Že leta 1920 je bil imenovan za docenta stavbeništva. Jasno se je zavedal, da Slovenci potrebujemo samostojno šolo za arhitekturo. Na njegovo pobudo je tehniška fakulteta povabila profesorja Maksu Fabianija iz Gorice in profesorja Jožeta Plečnika iz Prage. Zato upravičeno imenujemo Vurnika ustanovitelja slovenske šole za arhitekturo. Vurnik je tedaj prevzel predavanja iz vseh glavnih strokovnih predmetov in vztrajno predaval vse do začetka II. svetovne vojne, ko so univerzo zaprli. Na Plečnikov predlog so Vurniku leta 1925 zaupali samostojno šolo in za tem še predstojništvo oddelka. Vse zaupane dolžnosti je vodil vestno in redno z največjo mero družbene odgovornosti. Po zadnji končani vojni so ga hoteli mlajši nelojalno odstraniti s šole, ker se ni pokoril njihovim zahtevam. Umaknil se je šele ob upokojitvi leta 1957. Sedaj živi v rodni hiši v Radovljici.

Obseg njegovega ustvarjalnega dela je neverjetno velik po širini in globini. Reševal je naloge iz urbanizma, regionalnega planiranja, prometa, naloge izrazito profane arhitekture (delavske hišice in naselja, kmetije, farme, industrijske in javne zgradbe itd.), sakralne arhitekture (cerkve, spomenike, pokopališča, dekorativna dela itd.).

Vurnik: Sokolski dom na Taboru v Ljubljani (1923-27)

V glavnem so ostajale njegove zamisli le v projektih, za kar lahko pripisujemo krivdo predvsem konservativnemu odnosu sodobnikov in časa do sodobnih zamisli in delno njegovemu značaju. Neminljive pa so njegove zasluge na pedagoškem področju, saj je vzgojil preko osemdeset inženirjev arhitekture.

Stilno delimo Vurnikov ustvarjalni opus na tri obdobja. V prvem je ustvarjal vse do druge polovice 20-ih let v tedaj najbolj razširjeni nacionalni romantiki (Zadruga gospodarska banka in Tabor v Ljubljani, projekt za Zvezo narodov v Ženevi itd.). Drugo obdobje je čas najnaprednejšega dela v čisti funkcionalnosti torisa in konstrukcije (funkcionalistični konstruktivizem) in je z njim dosegel ravno najnaprednejših evropskih stvaritev tedanjega časa. Realiziral je le nekaj zamisli: delavski zaselek vrstnih hiš v Mariboru (1927) in kopališče v Radovljici (1932), v projektih pa je ostala univerzitetna knjižnica v Ljubljani, univerza v Bangkoku, urbanizem Blede in Ljubljane. V zadnjem obdobju zrelega ustvarjanja od konca tridesetih let pa do upokojitve se je posvetil predvsem šolanju novih arhitektov in inženirjev. Njegovo pedagoško delo je bilo kompleksno in je temeljilo na tehnično inženirskem aspektu, bilo je moderno, ker je puščal svojim učencem svobodno izražanje. Iz tega časa so najnaprednejši stanovanjski projekti delavsko kmečkega naselja v Štepanji vasi (1938), nova opera, hotel z opero v Ljubljani, Dom delavskega ljudstva v Kranju itd. V času med obema vojnama je zastopal Jugoslavijo na velikih arhitekturnih razstavah: v Parizu 1925, Berlinu 1931 in New Yorku 1940. Posebej pomembno je njegovo delo na področju arhitekturnih razprav in znanstvenih analiz v Domu in svetu, kakor tudi predavanja v Ljubljani, Ma-

Vurnik: Kopališče v Radovljici 1932

riboru, Beogradu in Milanu. Kvalitetne so njegove stvaritve v dekoracijah, opremi in drugih stilnih opreham. Domovina mu je za to podelila red dela tretje stopnje, častno članstvo društva arhitektov Slovenije in Zveze arhitektov Jugoslavije. Dunaj pa ga je počastil s podelitvijo zlate medalje Pechtl, imenovane po ustanovitelju dunajske tehniške visoke šole.

Brez pomisleka lahko trdimo, da je Vurnikov doprinos k slovenski kulturi velik in časten. Predvsem je pomembno njegovo delovanje na področju vzgoje mladih arhitektov. Prav nič manjši pa ni njegov delež pri snovanju in utrjevanju moderne arhitekture na Slovenskem, saj se je ne moremo zamišljati brez dvojice Plečnik-Vurnik. Plečnikova bogata oblikovna moč in Vurnikov sodoben inženirski duh so v slovenski arhitekturni kulturi idealno dopolnjujeta in predstavljata temelj vsej sodobni slovenski arhitekturi.

Marko Ivancič

DELO ZA IZVEDBO LITURGIČNE KONSTITUCIJE

Liturgična konstitucija je bila odobrena ob koncu koncilnega zasedanja, za njeno praktično izvedbo pa je bila ustanovljena posebna komisija. 29. februarja letos je sveti oče imenoval v komisijo 41 članov, ki pripadajo 27 narodnostim. Za predsednika komisije je postavil bolonjskega nadškofa kardinala Lercara. Komisija se je prvič sestala 11. marca. Na prvem zasedanju je komisija ugotovila delo, ki jo čaka in organizirala delo samo. Komisiji pomaga pri delu 132 stalnih svetovavcev, ki so razdeljeni v 40. študijskih skupinah. Pri izbiri svetovavcev so se ozirali na sposobnost, na narodnost in na možnost sestajanja. Poleg tega je komisija pritegnila k delu nad sto začasnih svetovavcev, ki jim od časa do časa zaupa v preučevanje posebna vprašanja.

Komisija, ki se imenuje »Consilium«, je imela potem še dve zasedanji. Drugo zasedanje je bilo od 17. do 20. aprila. Na tem zasedanju je določila smernice za potrjevanje sklepov škofovskih konferenc. Tretje zasedanje je bilo od 18. do 20. junija.

Zelo intenzivno je delo študijskih skupin. Prvi skupini je poverjeno proučevanje liturgičnega koledarja. Oktobra ali novembra bo skupina izročila svoje zaključke glavni komisiji. Druga študijska skupina pregleduje psalme. Skupino sestavlja 6 strokovnjakov za sveto pismo in liturgijo. Doslej so se sestali 27 krat in pregledali 25 psalmov. Te psalme so potem dali v pregled 30 učenjakom, ki pripadajo 23 narodnostim iz vseh petih kontinentov. Za revizijo vseh psalmov bo treba še več mesecev dela. Revizija psalmov je izredno težka. Judje v svojih pesmih uporabljajo izredno bogate podobe in primere in tako tudi v psalmih. Toda vsak narod ima svoje čutenje in uporablja svoje podobe, ki so različne od judovskih. Judovske so jim v mnogih primerih čisto tuje. Učenjaki se sedaj trudijo, da bi napravili tak prevod psalmov, ki bi bil splošnoumljiv.

Posebna študijska skupina proučuje, kako naj bi bili psalmi porazdeljeni v brevijaru. Kar tri skupine proučujejo, katera poglavja svetega pisma in katera odlomki iz spisov in pridig cerkve-

nih očetov naj pridejo v berila v brevirju. Dve skupini se zanimata za himne, antifone, in razne odgovore v brevirju.

Liturgična komisija posveča največjo skrb vprašanju, kako naj bi bila *prenovljena sveta maša*. To vprašanje proučuje kar 50 učenjakov. Najtežje delo ima deseta študijska skupina, ki pripravlja nov red svete maše. Ta skupina je imela študijske sestanke v Trierju, Einsiedelnu, Friburgu in v Rimu. Nekaterih študijskih sestankov te skupine so se udeležili člani sedmih drugih študijskih skupin, ki tudi proučujejo obnovo svete maše. Vsaka nameravana sprememba mora biti temeljito preštudirana in do skrajnosti utemeljena.

Brez dvoma bo v sveto mašo vnešena skupna molitev — oratio communis — ob koncu liturgije božje besede, to je po pridigi. Dvanajsta študijska skupina je že zbrala vrsto primernih prošenj, ki jih bo mogoče kmalu uporabljati.

Da si vsaj približno lahko ustvarimo podobo, kako resno se pripravlja izvedba liturgične konstitucije, nam dokazuje, da morajo vse predloge študijskih skupin pregledati naslednje znanstvene podkomisije: teološka, biblična, pravna, zgodovinska, stilistična in pastoralna. Sele tako pregledane pred-

Dramska skupina Slov. kultur. kluba na taboru

loge sprejme in odobri glavna komisija ali »Consilium«. Morda se zdi vse to pretirano, a vendar je potrebno, ker si v liturgičnih dejanjih podajata roko nebo in zemlja in Cerkev želi ohraniti in predati novim rodovom, čeprav v prenovljeni obliki, vse duhovno liturgično bogastvo preteklosti.

Na junijskem zasedanju je konsilij odobril obred za *koncelebracijo*. Sveti oče ga je potrdil 26. junija. Prošnje za koncelebracijo se vedno bolj množijo. Naslednje opatije so dobile dovoljenje, da smejo imeti koncelebracijo nekajkrat na mesec: Benediktinska opatija sv. Anzelma v Rimu, Monserrat v Spaniji, Marija Laach v Nemčiji, Colledgeville v Severni Ameriki, Maredsous v Belgiji, En-Calcat v Franciji in dominikansko študijsko središče v Franciji Le Saulchoir. V teh opatijah se koncelebracija opravlja za poskus, kako naj bi se izvajala. O koncelebra-

cijah, uspehih, vtisih, morebitnih predlogih morajo poročati glavni komisiji.

Do 15. avgusta je glavna komisija potrdila *sklepe 44 škofijskih konferenc*. Naštejemo nekatere: Alžirija, Čile, Avstralija, Združene države, Švica, Nova Zelandija, Siam, Južna Afrika, Vietnam, Anglija, Brazilija, Belgija, Nizozemska, Indija, Kolumbija, Japonska, Jugoslavija.

Kot je znano, odločajo škofovske konference o uvedbi živega jezika v bogoslužje, a njihove sklepe mora potrditi glavna liturgična komisija. Zahteve raznih konferenc so zelo različne. Nekatere prosijo za uvedbo narodnega jezika le za berila, druge tudi za sveto mašo, za zakramente, zakramentale in celo za brevir. Škofovske konference predložijo tudi knjige, ki jih nameravajo uporabljati pri liturgiji. Za dobre tekste bo treba še mnogo časa. Škofovske konference predlagajo začasno to, kar imajo. Ugotovilo se je, da je prišlo do dogovora istih jezikovnih skupin, čeprav živijo v različnih državah, za skupne liturgične knjige, kar bo pripomoglo, da bodo prevodi boljši in liturgične knjige ne bodo predrage. V prvih mesecih prihodnjega leta bo skupno zasedanje tistih škofovskih konferenc, ki pripravljajo nove liturgične knjige, da si izmenjajo medsebojne skušnje.

Glavni liturgični komisiji (Consilium) je sveti oče zaupal tudi nalogo, da *pripravi navodilo (razlago in pojasnila)* za izvedbo liturgične konstitucije. Ze 5. marca je posebna komisija strokovnjakov začela pripravljati tako imenovano instrukcijo. Sestavljeni osnutek je bil štirikrat predelan. Pregledalo ga je 40 svetovavcev in nato še člani konsilija. 20. junija je glavna komisija instrukcijo odobrila in jo izročila svetemu očetu. Instrukcija obsega pet poglavij, ki odgovarjajo poglavjem liturgične konstitucije. Pri sestavljanju instrukcije so upoštevali naslednja načela: Konstitucija predvideva mnogo sprememb, toda trenutno se dovolijo le tiste, ki ne ovirajo bodočih splošnih sprememb. Glede obredov daje le smernice, ker je velika razlika med različnimi kraji. Določa, kako naj se poučuje liturgija na teoloških fakultetah in po bogoslovjih. Poenostavlja nekatere obrede. Daje navodila za prevajanje liturgičnih knjig na narodne jezike. Pri razlagi svete maše pove, kako naj bi prišlo do večjega sodelovanja vernikov z mašnikom. Gre predvsem za tiste dele svete maše, ki se morejo opravljati v narodnem jeziku.

V tretjem poglavju govori o zakramentih in zakramentalih in hoče poenostaviti obrede, tako pri sv. krstu, birmi, maziljenju bolnikov, pri poroki. Zadnje poglavje govori o bogoslužnih prostorih, zlasti o oltarju. Bo-

goslužni prostori so le okvir, v katerem se vrši bogoslužje, vendar izredno dragocen okvir, ki lahko mnogo pripomore, da se verniki res čutijo ena družina okrog Gospodovega oltarja.

Dejlo glavne komisije za izvedbo liturgične konstitucije je zelo obširno. Zahteva mnogo študija, premišljevanja in molitve. Ozirati se je treba na

Generalni vikar je blagoslovil ključce novega doma

častitljivo preteklost in na pastoralne potrebe sedanosti. Zmotno je, če kdo misli, da je možno liturgično obnovo, kakor predvideva koncil, izvesti v kratem času. Obnova se bo izvajala postopno.

V tem prehodnem času pa se je treba varovati dveh skrajnosti. Ni na mestu nestrpnost, ki hoče vse takoj spremeniti. V bogoslužju naj se modro spreminja to, za kar so škofje že dali navodila. Ljudi je treba seznanjati s spremembami in jim pokazati njihovo korist. Druga skrajnost bi bilo čakanje, da bodo dana navodila za celotno liturgično obnovo in da bi se šele takrat začele izvajati. Tako čakanje bi bilo zelo škodljivo.

Veliko nevarnost za pravilno in koristno izvedbo liturgične obnove predstavlja skušnjava, da bi vsak po svoje delal in se ne oziral na odločbe pristojnih cerkvenih oblasti. To nevarnost čutijo povsod po svetu in zato poudarjajo skrajno potrebo po enotnem delu v soglasju s cerkvenimi navodili. V nasprotnem primeru ne bo prišlo do obnove, ampak do velike zmešnjave.

Vsi si moramo prizadevati, da bogoslužje vedno bolj razumemo, da vidimo njegovo lepoto, da enotno postopamo, kajti le tako bo liturgična konstitucija prinesla novo pomlad v versko življenje krščanskega ljudstva.

Stanko Zorko
po L'Osservatore Romano

NOVE KNJIGE

SLOVENSKO BERILO

je nova čitanka za I. razred enotne srednje šole. Čitanka je izšla v Ljubljani in je prvi poskus uporabe šolskih knjig iz Slovenije, in je posebej prirejena za slovenske šole v Italiji. Priredba je posrečena, le nekatera berila so že v osnovnošolskih priročnikih, ven-

dar pa to ne moti. Ze zadnjič smo pisali o uvajanju šolskih knjig iz Slovenije in je naše pisanje povzročilo precej nemirne krvi. O tej knjigi lahko mirno zapišemo, da odgovarja našim šolam. Iz nje so izločili, kar ni umestno za tukajšnje šole in nadomestili z

nekaterimi vstavki. Tako je knjiga dosegla svoj namen. Če bo to mogoče opraviti tudi z drugimi knjigami, nismo proti knjigam ki bi izhajale v Ljubljani. Se enkrat pa poudarjamo na težavo, ki jo predstavljajo različni programi in pa naše stališče, da se ne moremo sprijazniti z marksistično tendenco, ki jo vsebujejo knjige, ki so v rabi v šolah po Sloveniji. Če pa bodo knjige primerno izčiščene in izpopolnjene, jih bomo pa lahko s pridom uporabljali. Zato bi bilo prav, da bi Šolsko skrbništvo poverilo določeno število profesorjev raznih strok, ki naj pregledajo predlagane knjige, iz njih izločijo, kar ne odgovarja, dodajo, kar je potrebno in jih tako pripravijo za tisk. Če ne bo mogoče knjig tiskati tukaj, bo na ta način vprašanje rešeno. Ne moremo pa kar na slepo uvajati knjig, ne da jih prej pregledala kompetentna komisija, ki naj izreče svoje mnenje.

Danes moramo reči, da vedno tudi računice ne ustrezajo. Vsi računi in uporabne naloge so na dinarski osnovi, preveč je v njih pionirčkov, raznih brigad, maršalov in sličnega. Te propagande pa ne moremo sprejeti. Prav tako ne ustrezajo zgodovine, ne le po programu, temveč tudi po tendenci. Najbolj zgovorno je dejstvo, da v Sloveniji nimajo knjig za zgodovino novega veka, ker se je nihče ne loti in si morajo na raznih šolah pomagati s tem, da si dijaki delajo beležke ali pa da posamezni profesorji izdajajo skripta, ki so pa le delno nadomestilo.

Vprašanje knjig tedaj ni tako enostavno kot bi si mislil tisti, ki je daleč od šole.

NOVA ŠOLSKA KNJIGA

Kateheti v Trstu so izdali in založili II. del Velikega katekizma »O Cerkvih, zakramentih in življenju milosti«, ki ga je Koncilska kongregacija v Rimu odobrila kot učbenik za verouk v drugem razredu slovenske enotne šole.

Isti kateheti so v preteklem šolskem letu izdali I. del Velikega katekizma (»O Bogu in našem odrešenju«) za prvi razred srednje šole in delovne zvezke za krščanski nauk za tretji, četrti in peti razred osnovne šole.

MIR NA ZEMLJI

V Vatikanu je izšel uradni slovenski prevod okrožnice Janeza XXIII. »Mir na zemlji«. Prevod je lep in točen.

Čprav so o tej okrožnici veliko govorili in pisali, jo je verjetno malokateri Slovenec prebral v celoti. In vendar je zelo potrebno, da to okrožnico v celoti poznamo. V nasprotnem primeru ni mogoče razumeti, o kakšnem miru papež govori in kako more papež govoriti le o miru, ki je utemeljen v resnici, pravici, ljubezni in prostosti.

MARJINO NAROČILO

je naslov drobnih brošur iz zbirke Knjižic, in nam tokrat govori o Marijinem naročilu, molitvi rožnega venca. Knjižica je pisana v lepem jeziku in se prijetno bere.

POROČILO GIMNAZIJE V CELOVCU

Sedmo letno poročilo je že lepa številka, ki priča o žilavosti in delavnosti mladega srednješolskega zavoda — slovenske gimnazije v Celovcu. Iz poročil vidimo, da ima gimnazija za sabo dvoje zrelih žetev, dvoje matur. V preteklem šolskem letu je imela gimnazija 323 učencev in učenk. Prvi, tretji, četrti in peti razredi so imeli toliko učencev, da so imeli vzporednice. Posebno razveseljiva je razpredelnica, ki kaže, iz kakšnih družin prihajajo dijaki, koliko je namreč otrok v družini. Tako vidimo, da je največ dijakov iz družin, ki imajo po troje otrok, slede družine s štirimi otroki, nato po pet in po dva. Imamo pa dijake iz družin, kjer je v družini po osem, po devet, deset in celo štirinajst otrok. To se že sliši kot v pravljici, saj je deseti otrok prišel pri nas v narodno pesem. To pomeni, da je v Korotanu še narodno zdravje! Iz pregleda pripadnosti raznim poklicem pa vidimo, da pripada največ dijakov kmečkemu stanu, ki je bil vedno številčno močan in je imel dosti otrok. S kmečkim stanom se je naš narod številčno širil.

Iz poročila tudi povzemamo, da je šola v Celovcu urejena. Tu se pač

zrcali nemška točnost in urejenost. Tako ima šola svojega nadzornika, ki je bil obenem predsednik maturitetne komisije. Položaj profesorjev je povečini urejen. Letos je imela gimnazija 20 maturantov, od katerih jih je končalo 6 z odliko.

Poročilo nam še prinaša osnutek novega šolskega zakona, ki deli šolo v štiriletno nižjo, štiriletno srednjo in petletno višjo stopnjo, ki se zaključijo z maturitetnim izpitom. Tako se v Avstriji višja srednja šola zaključijo s humanistično gimnazijom z živim jezikom; realno gimnazijo, prirodnoznanstveno realno, matematično realno in pa muzično-pedagoško realno gimnazijo.

Velik del poročila je posvečen ključni šolski prireditvi, ki je nekaj posebnega za vso Koroško in objektivno časopisje ne šteti s pohvalo. Slede še priložnostni prispevki iz dijaškega in šolskega življenja, v spomin Ksaverju Mešku, Shakespeareju, profesorju J. Scheiniggju, zapis narodnih pesmi izpod Svinje planine in pa športnih dni.

Poročilo je vesela priča pomladi med Koroškimi Slovenci.

ZNAMENJA NA SLOVENSKEM

Marljivi zbiralec umetniških spomenikov na Slovenskem Marijan Zadnikar nam je posredoval zanimivo knjigo *Znamenja na Slovenskem*. Ob koncu uvoda je zapisal naslednje: »Po vsej slovenski zemlji so posejana znamenja: ob cestah in križpotih, sredi polj in gozdov, na robu vasi in na trgih, na planem in v bregu stojé. Tudi ona, morda najskromnejša med pomniki davnih dni, dokazujejo, da nismo šel od véceraj na tej zemlji.«

SLOVENC V AVSTRALIJI

Ko je bil letošnje poletje prof. Ludvik Klakočér z gospo na dopustu v Trstu, nam je pripovedoval o slovenskem narodnem in prosvetnem življenju Slovencev v Avstraliji. In nekaj mesecev potem, ko je spet odšel, smo dobili poročilo o izredno lepem in uspelem koncertu v Sydneyu, ki ga je

Poleg Čopovega Sveta med vrhovi je to knjiga, ki spada na častno mesto v vsaki slovenski družini, predstavlja lepo darilo domačinu in tujcu, ki bo z njo odnesel lep spomin na zemljo po kateri bo hodil. Ob času, ki ni več naklonjen svetim znamenjem po Slovenskem in je bilo mnogo teh nasilno in brez vzroka uničenih in zapuščenih, je ta zbirka rešiteljica ob dvanajstih uri.

Maks Sah

prepravil prav prof. Klakočér s svojim zborom. Cestitamo našim dragim rojakom, ki so lahko nam vsem vzgled ljubezni do naroda in naše kulture.

Na sliki je zbor za dirigentom, prof. Klakočérjem, dekletki v narodni noši pa sta njegovi hčerki in naši dragi znanke Marija in Irena.

plačati. Edino »Inicijativa« da jim še pomaga. Meni in večini med nami se zdi neumno zapravljati čas z brezkoristnim odgovarjanjem ljudem, ki imajo pač drugačne poglede kot mi. Hvala Bogu, da je svoboda! Saj komur se zdi, da imajo naši sosede bolj prav in misli, da se bo tam bolje počutil, naj gre. Komur pa se tam zdi, da je bolje pri nas, naj pride k nam. Zdi se, da se zadnji čas mnogi na ulici Geppa ne počutijo dobro, pri nas pa se jim zdi lepo. In prihajajo k nam. Prav! Seveda imamo mi svojo pot in svoj program. Šli bomo po svoji poti. Vsakdo se lahko priključi, a razbiti svoje organizacije ne bomo pustili.

ČLAN SKK

RAJBEL — KANALSKA DOLINA

Zdaj smo s Tržaškimi, Goriškimi in Beneškimi Slovenci v skupni deželi. Kako se je to vendar naredilo, da smo enkrat skupaj! Mi smo tega veseli. Radi pa bi, da vsi časopisi in revije mislite tudi na nas. Tudi v Mladiki naj najde Rajbel, Trbiž, Ovčja vas, Ukve in še vsi drugi kraji v Kanalski dolini svoj odmev. Naj ne izide več številka brez rubrike: Iz različnih krajev v deželi Furlanija-Juljska Benečija. Mi pa bomo potem tudi revijo naročili.

RUDAR IZ RAJBELA

ČAS RADIJSKIH ODDAJ

V počitniškem času je bilo nekaj razprav po časopisju o tem, ali ne bi kazalo začeti z oddajami prej popoldne in zaključiti večerni spored bolj zgodaj. Ker smo objavili tudi mi neko pismo — a le pismo! — v katerem se nekdo zavzema za to, da bi opoldanske oddaje sploh ne prekinili, ampak kar nadaljevali v večerno oddajo, se nam zdi umestno, da ta glas podpremo. Nikakor pa seveda ne sme to biti v škodo večerne oddaje, da bi jo zaradi tega prej zaključili. Gotovo je imel tudi naš dopisnik v mislih predvsem potrebo po popoldanski oddaji. Danes je vsak dan prenasičen s svetovnimi dogodki. Zelo pogosto nam je zato žal, da utihne postaja že ob 23,30, ko pričakujemo še poročila. Večerne vesti so tako važne, da jih res ni mogoče potiskati na zgodnejše ure.

Tudi sicer se nam zdi umestno ponoviti prošnjo, naj RAI poskrbi, da bodo slišali lahko našo postajo po vsej deželi Furlanija-Juljska Benečija. V Kanalski dolini se zdaj ne sliši in tudi ob Nadiži ne. Zato pa poslušajo postaje izza meje. Mislimo, da s tem postaja ne opravlja velike državne naloge.

Tudi osiromašeni govorjeni spored, ki se je pričel z oktobrom, ovira poslanstvo postaje, ki je gotovo veliko. Prepričani smo, da bo vodstvo RAI-a dalo vso možnost postaji, da bo opravljala nalogo velikega glasnika svobode in demokracije.

F. M.

ZAMUJENE ČESTITKE

Nekaj porok je bilo že pred več meseci. Toda, takrat nismo izšli. Poročil se je član našega uredniškega odbora, Franc Mljač z Marijo Terezo Rožič. V Steverjanu se je poročil predsednik tamkajšnjega prosvetnega kat. društva, g. Marijan Terpiš s prav tako marljivo prosvetno delavko, Miroslavo Komjanc. Pri Sv. Barbari sta sklenila zakonsko zvezo sodelavka naše revije Miranda Zafredova in prosvetni delavec na Škednju Silvan Jelenič. Vsem želimo iz vsega srca sreče in božjega blagoslova.

MLADIKA

Hotel pension „Bled“

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777-102

PROPR. DIRETTORE VINKO LEVSTIK

HOTEL - PENSION »BLED«

PENSION »DANIELA«

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme, 40
Tel. 777-102Roma - Via L. Luzzatti, 31
Tel. 750-587

DVE NOVOSTI

Gradivo, za to številko je iz počitniškega predala. Zato bomo več poročali o prvih jesenskih prireditvah in nastopih v novembrski številki.

Že zdaj pa opozarjamo na novo knjigo Leva Detele BLODNJAK, ki je izšla pred kratkim v založbi Sodobne knjige v Trstu. Knjiga je na prodaj v vseh slovenskih knjigarnah v Gorici in Trstu. Zelo toplo jo priporočamo.

Danes tudi samo opozorimo na novo knjigo Rude Jurčeca »SKOZI LUČI IN SENCE«, I. del. To so »najbolj plemeniti slovenski spomini«, kot je nekdo delo označil. Tudi to knjigo lahko dobite v naših knjigarnah.

O obeh knjigah bomo obširneje pisali v prihodnji številki.

STARI LETNIKI REVIE

V upravi lahko dobite stare letnike Mladike. Opazili smo, da na mnogih tukajšnjih šolah, kjer imajo knjižnice, sploh nimajo naše revije. Zdi se nam nemogoče, da knjižnica v šoli ne bi imela med knjigami revije, v kateri sodelujejo profesorji naših zavodov, pogosto dijaki zavoda in ki končno obravnava tržaško slovensko narodno in kulturno problematiko. Vljudno vabimo vse upravnike knjižnic, da naroče vse letnike revije, dokler jih imamo še na razpolago. Ali ni čudno, da ima Mladiko senatna knjižnica v Washingtonu, da pa je nimajo knjižnice v našem mestu?

ZA TISKOVNI SKLAD MLADIKE SO DAROVALI:

Mikuluž Gabrijela 1000 lir, Hladnik Franciška 300, Prescheren Simon 300, Skvarča Julka 300, Sfiligoj Rozina 300, Mihelčič Antonija 300, Markuža 300, Hotel »Bled« Rim 10.000, Pertot Lambert 2000, Šuligoj Jože 300, Rev. Filip Feryan 10 Dolarjev, Dr. Škerl 10.000.

Lepo se vsem zahvaljujemo.

Ponovno prosimo, da bi prispevali tudi drugi za tiskovni sklad »Mladike«, da bo revija lahko redno izhajala. Samo s podporo zavednih Slovencev bomo mogli revijo vzdržati, drugače bo morala prenehati. Stroški v tiskarni so veliki, pomagajte s prispevki v tiskovni sklad, da jih bomo krili. Za Vašo dobro voljo se Vam lepo zahvaljujemo.

Za »Naš dom« v ulici Donizzeti sta darovali: Vodopivec Felicita 2000, Hmeljak Vera 2000. Najlepša hvala!

PORAVNAJTE NAROČNINO!

KRIZANKA

1	2	3	4				
5			6		7	8	
9							
10							
11	12	13					
14				15			
16			17		18		
19		20		21		22	
	23					24	
25							
26							
27							
28							

Vodoravno: 1. odljuden človek; 5. oddelek rimske konjenice; 6. preprosta lovska priprava; 9. slavna holandska slikarja — brata, ki sta uvedla v svoji deželi slikanje z oljnatimi barvami; 10. visok dolomitski vrh v bližini Cortine d'Ampezzo; 11. različna soglas-

nika; 13. malik; 14. piškot; 15. nebesa; 16. preprosta glasbila iz gline; 19. prestolnica starogrške pokrajine Beocije; 21. sloviti nemški fizik iz prejšnjega stoletja, po katerem nosi ime enota za elektr. upor; 24. znoj; 24. egipčanski bog sonca; 25. starodavno maloazijsko mesto rojstni kraj grškega lirika Mimerma; 26. skupno ime za stara plemena na juž. Kavkazu; 27. slaven provan-salski pesnik, Nobelov nagrajenec leta 1904 (Frédéric); 28. bajeslovna Minosova hči, ki naj bi po pripovedki pomagala Tezeju, da je ubil strašnega Minotavra.

Navpično: 1. slov. reka; 2. ime film. igralca Ladda; 3. vedeževalstvo, vražarstvo; 3. slavna amer. filmska igralka z glavno vlogo v filmu »Kleopatra« (Elisabeth); 6. mesto v osrednji Angliji z zelo razvito tekstilno in jeklarsko industrijo; 7. znamenito milansko operno gledališče; 8. ambient; 11. narod, ki slovi po vsem svetu zaradi svoje skoposti; 12. del očesa; 17. kem. priprava; 18. kem. oznaki za dušik in vodik; 20. orožje južnoameriških Indijancev; 21. angl. mesto, ki slovi po svoji znameniti univerzi; 22. prestolnica Filipinov; 23. zidarski nadzornik; 24. švicarsko-francoška reka, ki teče skozi Ženevsko jezero; 25. eden od levih pritokov Volge.

REŠITVE IZ 6. ŠTEVILKE

ITALIJANSKA KRIZANKA

Vodoravno: 1. Degas; 2. ris - TL; 3. P(aul) G(auguin) - EE; 4. atom; 5. ostriga; 6. Strabon; 7. tangens; 8. Aleuti, 9. keks - JI; 10. Ibar.

Navpično: A. prostak; B. erg — stalen; C. gi — trnek; D. asparagus; E. Tibet; F. Teogonija; G. Le Mans — Ir.

POSETNICA

El Salvador.

MAGICNA LIKA

I. - 1. spirala; 2. linorez; 3. Gropada; 4. maraton; 5. sledovi.

II. - 1. Toronto; 2. prestol; 3. Foscolo; 4. Antonij; 5. Etolija.

Opomba: Uganke v prejšnji številki je sestavil Beličič Andrej — tiskarski škrat je namreč postavil napačno ime.

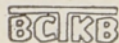
TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA
LETA 1888

TRST - TRG S. GIOVANNI 1
TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

CENA 150.- LIR

Za dobro voljo

— Kdaj mi boste že vrnili denar! Ne morem vas hoditi vsak dan terjati.
— Ste ob sobotah prosti?
— Da, zakaj?
— Ker potem lahko pridete samo vsako soboto.

Natakar: Gospa, nikar ne dvigajte glasu! Saj nisem vaš mož.

Učiteljica je v šoli razkazovala pomen vode. Preden je začela, je vprašala Jurčka, zakaj je voda koristna.

Jurček je takoj povedal: »Voda je koristna zato, ker po njej lahko pride-mo na kopno«.

Peterček je imel navado, da je vedno na glas govoril o ljudeh, ki sta jih z mamico srečala. Končno ga je mamica trdo prijala, da tega ne sme delati in naj pove šele doma, če se mu zdi kaj smešno. Peterček je ubogal. Ko sta se peljala z mamico v vlaku, je pokazal gospoda, ki je sedel nasproti in glasno rekel: »Kajne, mamica, o temle nosu se bomo raje doma pogovarjali!«

Narednik: »S čim moramo snažiti puško?«

Prvi vojak: »S suho cunjjo.«

Narednik: »Ne - Ti!«

Drugi vojak: »Cunjjo namočimo v maščobo.«

Narednik: »Ne - Ti!«

Tretji vojak: »S sidolom.«

Narednik: »Ignoranti! Ponovil bom še enkrat, a zadnjokrat! Praviho se glasi: 'Puško čistimo z največjo pazljivostjo' ...«

Sin: »Očka, kaj je to — izdajavec?«

Očka: »Izdajavec? To je človek, ki pusti našo stranko na cedilu in se vpiše v drugo.«

Sin: »Aha. Kako pa če drugo stranko pusti in se vpiše v vašo?«

Očka: »To pa je konvertit.«

»Koliko je ura?«

»Pet minut manjka.«

»Pet minut ... do katere ure?«

»Kako pa naj vem? Na moji uri manjka mali kazavec.«

V kavarni:

»Pomisli, Sergej si je ubil v glavo, da bo začel delati.«

»Vulgaren tip! Cesa vsega ta človek ne bi napravil za denar!«